

Hur ser verkligheten ut för den nyexaminerade idrottsläraren?

En kvalitativ intervjustudie om nyexaminerade idrottslärares upplevelser av undervisning

Andreas Pettersson och Otto Simola

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN

Självständigt arbete avancerad nivå 70:2021

Ämneslärarprogrammet 2017-2022

Handledare: Jesper Karlsson

Examinator: Daniel Roe

How does the reality look like for the newly graduated PE teacher?

A qualitative interview study that examines newly graduated PE teachers' experiences of teaching

Andreas Pettersson and Otto Simola

THE SWEDISH SCHOOL OF SPORT AND HEALTH SCIENCES

Bachelor's degree on Advanced Level 70:2021

Teacher education program 2017-2022

Supervisor: Jesper Karlsson

Examiner: Daniel Roe

Sammanfattning

Syftet med föreliggande studie är att undersöka nyexaminerade lärares upplevelser av undervisning i idrott och hälsa. Detta undersöktes genom att intervjua dem om deras upplevelser när det kommer till yttre och inre faktorer som påverkar den didaktiska förmågan, hur respondenterna undervisar samt vilka undervisningsmetoder dem förhåller sig till i undervisningen.

Frågeställningar:

- Vilka faktorer upplever lärare påverkar deras didaktiska förmåga?
- Hur undervisar läraren i idrott och hälsa?
- Hur förhåller sig lärare i idrott och hälsa till undervisningsstilar?

Metoden som valdes för föreliggande studie var en kvalitativ ansats. Detta genomfördes med hjälp av intervjuer av sex nyexaminerade lärare. Halvstrukturerade intervjuer genomfördes med hjälp av kommunikationsföretaget *Zoom Video Communications (Zoom)*. Inspelningarna gjordes både via *Zoom* och mobilen för att säkerställa att inget tappades bort. Varje intervju transkriberades, analyserades och användes i resultatdelen. Som teoretisk utgångspunkt använde vi Gun Imsens indelning av ramfaktorteorin, Jank och Meyers modell om ramfaktorteorin, Muska Mosstons spektrum av undervisningsstilar.

Resultatet från intervjuerna visar (1) att lärarna i idrott och hälsa anser att de yttre faktorerna till övervägande del påverkar deras didaktiska förmåga i jämförelse med inre faktorer. (2) Lektionernas innehåll, sekvensering, organisering och undervisningsmetoder styrs till större delen av vilken elevgrupp läraren arbetar med. Lektionsplaneringarna verkar bli lidande till följd av tidsaspekten. (3) De lärarcentrerade undervisningsstilarna var mest förekommande, men samtidigt eftersträvades en variation i undervisningen.

Slutsatsen är att respondenterna som alla är nyexaminerade idrottslärare överlag arbetar på ett relativt likartat sätt. De ramfaktorer som till störst del lyftes fram av lärarna var de administrativa och resursrelaterade ramarna. Resultat går dock inte att generaliseras över en större grupp idrottslärare, föreliggande studie bör istället anses vara en överblick över de sex respondenter som deltog i vår intervjustudie.

Abstract

The aim of this study is to examine newly graduated PE teachers' experiences of teaching. The teachers were interviewed about their experiences when it comes to internal and external factors that affect the didactic ability, how the respondents teach and how they relate to teaching methods.

Research questions:

- What factors do teachers experience affect their didactic ability?
- How does the teacher teach physical education?
- How do PE teachers relate to teaching styles?

A qualitative approach was chosen for conducting the study. Six newly examined PE teachers were interviewed. The method was semi structured interviews and we used the teleconferencing software program *Zoom Video Communications (Zoom)*. To ensure nothing was lost the mobile phone was also used during the recordings. All six interviews were transcribed, analyzed and used in the result section. The theoretical starting points of the study are Imsens group division of frame factors and Muska Mosstons spectrum of teaching styles.

The results showed (1) that the respondents' experienced the external factors predominantly affected their didactic ability in comparison with the internal factors. (2) The content, sequencing, organization and teaching styles of the lessons are for the most in control by which group of students the teacher work with. The plan of the lesson seems to be suffering as a result of the time limitations. (3) The teacher-centered teaching styles were most common, but at the same time a variety of teaching was sought.

The study shows that the respondents generally work in a relatively similar way. The frame factors that's mostly highlighted by the PE teachers were the administrative and resource-related frameworks. However, results can't be generalized over a larger group of PE teachers, the present study should instead be considered as an overview of the six respondents who participated in our interview study.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
2 Tidigare forskning	3
2.1 <i>Syfte & Frågeställning</i>	6
3 Teoretiska utgångspunkter	6
3.1 <i>Ramfaktorteorin</i>	7
3.1.1 <i>Imsens indelning</i>	7
3.1.2 <i>Jank och Meyers modell</i>	8
4 Metod	10
4.1 <i>Forskningsdesign</i>	10
4.3 <i>Urval</i>	11
4.2 <i>Tillvägagångssätt</i>	11
4.4 <i>Databearbetning</i>	12
4.5 <i>Reliabilitet & Validitet</i>	13
4.6 <i>Etiska överväganden</i>	14
5 Resultat	14
5.1 <i>Yttre påverkansfaktorer som upplevs påverka didaktiska förmågan</i>	16
5.2 <i>Inre påverkansfaktorer som upplevs styra den didaktiska förmågan</i>	21
5.3 <i>Hur undervisar läraren i idrott och hälsa?</i>	23
5.3.1 <i>Lärrollen</i>	23
5.3.2 <i>Planeringsstadiet</i>	25
5.3.3 <i>Ramar för lektionen</i>	29
5.4 <i>Hur förhåller sig idrottlärare till undervisningsmetoder?</i>	32
6 Diskussion	35
6.1 <i>Resultatdiskussion</i>	35
6.1.1 <i>Påverkansfaktorer</i>	35
6.1.2 <i>Idrottlärare och undervisning</i>	37
6.1.3 <i>Undervisningsstilar</i>	38
6.2 <i>Metoddiskussion</i>	39
6.3 <i>Slutsats</i>	40
6.4 <i>Framtida forskning</i>	41
Käll- och litteraturförteckning	42
Bilaga 1	45
Bilaga 2	46-47
Bilaga 3	48-49

Tabell- och figurförteckning

Figur 1. Jank och Meyers modell över påverkansfaktor.....	8
Figur 2. Mosstons 11 undervisningsstilar.....	10

1 Inledning

Skolämnet idrott och hälsa ses enligt Larsson (2016) som ett av de ämnen som eleverna själva anser vara bland de mest populära. Men samtidigt beskrivs det som ett av de minst omtyckta. Larsson (2016) lyfter vidare att ämnet skapar stor känslomässig respons hos alltifrån lärare, föräldrar, skolledning, skolpolitiker, forskare och allmänheten. Därtill har Skolinspektionen i sin granskning kritiserat ämnet för att inte i tillräckligt hög grad ta sin utgångspunkt i de mål som återfinns i skolans styrdokument (Larsson, 2016). En annan slutsats som presenterades av Skolinspektionen (2011) efter att ha inspektionen av ämnet idrott och hälsa var att “undervisningsmetoder och arbetsformer i ämnet är ensidiga”. Något som efterlystes istället var elevaktiva metoder. I rapporten uttrycktes vidare att avsaknaden av variation förhindrade eleverna från att nå målen med ämnet. Detta går hand i hand med det idrottspedagogen Annerstedt (2007) tar upp om att det finns en osäkerhet bland elever, lärare och lärarutbildare. Enligt Larsson (2016) har det talats om en kris i ämnet idrott och hälsa, där frågetecken rests kring vad ämnet egentligen går ut på och vad elever ska lära sig.

Enligt Skollagen (SFS 2010:800) syftar utbildningen inom skolväsendet till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Utbildningen ska främja alla elevers utveckling och lärande och en livslång lust att lära (Skolverket, 2015). Enligt Lundgren et al. (2014) finns ingen gemensam definition av lärande som anses vara allmängiltig, det varierar nämligen beroende på vilket teoretiskt perspektiv som används. Gage och Berliner (1992) kom dock med följande definition; “den process genom vilken en organism ändrar sitt beteende som ett resultat av erfarenhet”. Enligt Lundgren et al. (2014) innehar den vissa brister, bl.a. kan fastställas att många förändringar av organismers beteenden inte kan tillskrivas lärande.

Vidare har läraren dessutom ansvar att ta sin utgångspunkt i skolans demokratiuppdrag, som handlar om värden som t.ex. mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar ska genomsyra verksamheten. Kunskapsuppdraget som lärare också måste ta hänsyn till handlar istället om vad som ska behandlas i undervisningen och vad eleverna ska lära sig av att delta på lektionerna. Dessa båda uppdrag ska beaktas när undervisningen planeras och därefter genomförs. Förutom detta ingår kunskap om olika didaktiska överväganden samt att läraren ifråga har goda pedagogiska ämneskunskaper. Ordet didaktik, som kommer från grekiskans *didaskhein*, betyder att undervisa. Ordet kan betyda två saker; det som kan läras ut eller det

som lärs ut. Begreppet har enligt Lundgren et al. (2014) “använts länge i svensk pedagogik för att beteckna den metodik som använts eller ska användas i skolan”. Enligt Säfström och Svedner (2000) är den centrala utgångspunkten för didaktik att varje undervisningstillfälle bygger på val av innehåll, sekvensering, organisering, undervisningsmetod etc.

Undervisningsmetoder och olika teoretiska traditioner kring lärande är ytterligare aspekter som lärare förväntas kunna ta i beaktning och ha kunskap om.

Undervisningsmetoder/undervisningsstilar formulerades till en början av Muska Mosston på 1960-talet och “bygger på antagandet att undervisning utgör en kedja av beslut, där alla försök att undervisa elever föregås av beslut om varför undervisningen ska gå till på ett visst sätt”. Besluten hänger samman med undervisningsinnehållet (vad, varför?), vilka som undervisas (vem?) och vilka lärarens pedagogiska ämneskunskaper är. Lärarens pedagogiska ämneskunskaper (Pedagogical Content Knowledge), som myntades av Lee Schulman, används för att undersöka lärares pedagogiska ämneskunskaper. Enligt Larsson (2016) behövs goda ämneskunskaper för att använda undervisningsstilarna på ett önskvärt sätt. Därtill möts lärare under ämneslärarutbildningen av bl.a. teorier om lärande, de didaktiska frågorna (*vad, hur, varför*), den didaktiska triangeln samt frågor kring inkludering mm (Claesson 2011; Larsson 2016). Claesson (2011) menar att dessa didaktiska frågor “ska vara till stöd för läraren som planerar, utvärderar och funderar över sitt arbete”.

Det föreliggande studie ämnar att undersöka är frågor som rör det lärare gör, nämligen att undervisa och försöka ge eleverna bästa möjliga förutsättningar att uppnå ett lärande. Detta i relation till ramfaktorteorin och dess medföljande påverkansfaktorer som kan komma att påverka läraren i vardagen. Det finns som ovan beskrivits en hel del teorier om undervisning samt undervisningsprocesser med underliggande undervisningsstilar som lärare förväntas kunna navigera i och kring. På lärarutbildningen möts lärare av allt detta men hur ser det sedan ut för den nyexaminerade läraren när denne kommer ut i arbetslivet och ska praktisera detta i det verkliga klassrummet? Anledningen till att nyexaminerade lärare valdes i studien är dels att mer erfarna lärare troligtvis lärt sig hantera diverse påverkansfaktorer bättre vilket gör att dessa inte synliggörs på samma sätt för dem. Nyexaminerade lärare har dessutom tagit del av undervisning, om de undervisningsstilarna som används som teoretiskt ramverk i studien, närmare i tiden. Syftet med föreliggande studie är således att göra lärares röster hörda i relation till skolämnet idrott och hälsa. Detta genom att undersöka den nyexaminerades idrottslärares upplevelse av undervisningen i relation till ramfaktorer och undervisningsstilar, detta för att utläsa hur verkligheten ser ut ute på fältet.

2 Tidigare forskning

Karlefors & Larsson (2018) påpekar att det som under de senaste decennierna varit i blickfånget när det gäller den pedagogiska forskningen övergått mer och mer från undervisning till lärande. Detta har i sin tur medfört bristfälliga kunskaper avseende undervisningsmetoder och hur dem används i skolämnet idrott och hälsa. Enligt Byra (2006) är målet med lärande att skapa meningsfulla målorienterade aktiviteter. Mosstons undervisningsstilar utgörs av ett spektrum av undervisningsstilar, från de mer lärarcentrerade till de som är elevcentrerade. Tanken är att lärare ska kunna använda sig av dessa för att skapa variation i undervisningen. Vidare lyfter författaren, som är av åsikten att varierade undervisningsstilar är fördelaktigt, dels det faktum att elevpopulationen är mångfaldig men också att skolämnet idrott och hälsa innefattar lärande utifrån flera olika inlärningsdimensioner; de psykomotoriska, kognitiva och sociala dimensionerna. Detta omnämns även i *bedömningsstödet i ämnet idrott och hälsa* för gymnasieskolan där begreppet kroppslig förmåga beskrivs innefatta tre olika dimensioner: ”en rörelsedimensioner som kan kopplas till begreppet rörelse kvalitet, en social dimension som handlar om att röra sig med och bland andra, och en kognitiv dimension som handlar om att förstå rörelser i relation till miljö och sammanhang” (Skolverket, 2014). Byra (2006) hävdar vidare att elever lär sig på olika sätt och har varierade erfarenheter av ämnet idrott och hälsa, vilket i sin tur innebär att lärare bör kunna använda implementera varierade undervisningsstilar i undervisningen.

Inom forskningen på området används många olika begrepp vilket kan leda till förvirring och att dessa i sin tur blir svåra att skilja på. Säfström och Svedner (2000) tar bl.a. upp att termen didaktik används i betydelse metodik i engelskspråkiga delar av världen. Didaktik kan enligt Claesson förklaras som läran om undervisning. Hon (2009) beskriver det som att ”didaktik skiljer sig från metodiken genom att den är vetenskapen om metodik. Skillnaden mellan metodik och didaktik är således att didaktik utvecklas på vetenskaplig grund vilket inte metodiken gjort.” Hur förklaras då skillnaden mellan pedagogik och didaktik? Claesson (2000) tog här ”hjälp” av Tomas Englund, professor vid Örebro Universitet, och det han uttryckt om att didaktik kan ses som en del eller en specialisering av pedagogiken. Den är således inte ett helt eget fristående ämne. Pedagogik anses dessutom vara ett vidare begrepp i jämförelse med didaktik. ”Didaktik avser en viss kunskap, det vill säga om undervisning.” Didaktik delas in i två delar; ämnesdidaktik och allmän didaktik. Den förstnämnda handlar

om undervisning i relation till ett visst (skol)ämne medan allmän didaktik istället berör undervisning ur ett samhällligt eller politiskt perspektiv- eller ur ett klassrums perspektiv.

När Lundgren et al. (2014) lyfter frågan om ”varifrån kunskap kommer?” tar han bl.a. upp att det inte är möjligt att säga något om vad lärande är utan att först fastställa kunskapens natur. Han vänder sedan på det genom att beskriva hur det hela ter sig när utgångspunkten är en annan. Nämligen att lärande följer bestämda naturlagar oberoende av vad som lärs. Tankegångar om samspelet mellan kunskapens och lärandets natur påverkar i sin tur tänkandet inom bl.a. didaktiken.

Det finns en hel del forskning som undersöker eller tar sin utgångspunkt i Mosstons undervisningsstilar och hur idrottslärare och elever upplever dessa i praktiken. Den största delen av studierna utgår ifrån både idrottslärares och elevernas åsikter kring undervisningsstilar och huruvida de kan öka motivationen hos elever och gynna lärandet. En stor del av den existerande forskningen på området jämför resultat mellan lärare och studenter och vill ta reda på hur åsikterna skiljer sig åt. Det specifika ämnet har undersökts med många olika metoder men användning av olika typer av frågeformulär verkar vara en av de populäraste metoderna, detta möjliggör att en så stor population som möjligt deltar i studien. Cothran et al. (2005) har i deras enkätsstudie samlat data från 1400 lärare från sju olika länder. Syftet med studien var att undersöka lärarnas åsikter till *Mosston's Spectrum of Teaching Styles*, detta ur ett internationellt perspektiv. Datan visade en variation i lärarnas användning och åsikter om olika undervisningsstilar.

Kirby et al. (2015) undersökte effekten av två olika undervisningsstilar, practice och inclusion utifrån studenters grundläggande psykologiska behov och självbestämmande motivation. Practice innebär att läraren ger eleverna specifika uppgifter som de sedan får arbeta med i sin egen takt. Inclusion handlar i sin tur om att elever får välja station utifrån sin egen nivå. Läraren nivåanpassar undervisningen med hjälp av olika svårighetsgrader, det är dock samma förmåga som övas. Datan samlades genom ett frågeformulär för att se elevernas uppfattning av glädje, lärandemotivation och erfarenhet/upplevelse med de två olika undervisningsstilarna. Resultaten i studien visade att elevernas uppfattningar/upplevelser av autonomi och kompetens och motivation (SIMS) i badminton ökade efter interventionerna. En hel del forskning på området kopplat till undervisningsstilar använder studentmotivation som ett hjälpmedel för att utforska resultaten av olika undervisningsstilar. Det finns även

andra studier som försöker ta reda på lärarnas eller elevernas uppfattning samt upplevelser kring Mosston's undervisningsstilar.

Li och Kam (2011) tittade på hur eleverna och läraren upplever Mosstons undervisningsstil reciprocal i tre olika undervisningsområden, dessa är gymnastik, simning och handboll. Undervisningsstilen reciprocal går ut på att eleverna arbetar i par för att sedan ge återkoppling till varandra. Läraren kan utveckla material som beskriver exempelvis en viss rörelse och hur den ska utföras. Undersökningen gjordes med utgångspunkt i elevernas reflektioner och intervjuer efter lektioner. Lärarna fick fylla i en självskattningsmatris efter varje lektion. Resultaten i studien visade positiva upplevelser av Mosstons undervisningsstil som kallas reciprocal (par instruktion). Både lärarna och eleverna ansåg att reciprocal gynnade lärandet. Det som Kirby et al. (2015) och Li och Kam (2011) har gemensamt är att båda fokuserade på en eller två specifika undervisningsstilar från *Mosston's Spectrum of Teaching Styles*.

En annan studie av Kulinna et al. (2000) har istället lagts upp på ett sätt där fokus varit på helheten. I den studeras lärarnas upplevelse och uppfattning av *Mosstons Spectrum of Teaching Styles* i sin helhet. I studien jämförs resultaten från frågeformulären med en annan studie som handlar om elevernas åsikter om undervisningsstilar. Resultatet i studien visade att lärarna hade signifikanta skillnader på deras upplevelse om "spectrum of teaching styles" och deras uppfattning av olika undervisningsstilar skilde sig också. I studien hittades dessutom signifikanta skillnader mellan lärarnas och studenternas åsikter om upplevelser och uppfattning om de olika undervisningsstilarna. Kulinna et al. (2000) och den förstnämnda studien av Cothran et al. (2005) har en del likheter med varandra, framförallt avseende att båda försöker öka kunskapen om lärarnas uppfattning och åsikter om Mosstons undervisningsstilar.

Vidare har forskningen uppmärksammat olika begränsningar som lyfts i relation till idrottslärares undervisning. I Skolinspektionens (2011) kvalitetsgranskning uppmärksammades bland annat att tiden begränsats i ämnet idrott och hälsa. Något som Håkanson (2015) också lyfter är tidsbristen med fokus på det administrativa arbetet. Författaren undersökte lärare i idrott och hälsa och hur de uppfattar dokumentationen av exempelvis bedömning. Studiens resultat pekade på att lärare upplever det omöjligt att kunna matcha de ökade kraven på dokumentation samtidigt som en traditionellt utformad undervisning förväntas. De lärare som inte upplevde detta hade dock ett annorlunda upplägg

än övriga där undervisning och dokumentation inte skedde parallellt. Istället arbetade dessa lärare med längre arbetsperioder för det specifika området som behandlades. Detta ledde i sin tur till mer tid för både elever och lärare, de sistnämnda kunde då implementera så kallad formativ bedömning (Håkanson, 2015). Ytterligare en studie som ställer sig bakom att detta är en omöjlig ekvation att få ihop är Seger (2014), som även lyfter fram den enorma mängd tid vissa lärare lagt ned i att skapa matriser där anteckningar kopplade till betygssättning dokumenteras.

En annan faktor är de resurser som idrottslärare har tillhands. Killgren (2021) nämner den akuta bristen på idrottshallar och att många av de befintliga hallarna skulle behöva restaurering. Turner et al. (2017) lyfter liknande problematik där skolämnet idrott och hälsa inte prioriteras vilket märks i de resurser idrottslärarna har att arbeta med. McCaughtry et al. (2006) visade prov på hur ökade resurser kunde påverka idrottsundervisningen i positiv riktning. Då lärarna fick tillgång till ny utrustning kunde elevernas behov mötas till större del. Den nya utrustningen medförde utöver detta även känslomässiga fördelar där både lärares och elevers motivation ökade.

2.1 Syfte & Frågeställning

Syftet med studien är att undersöka nyexaminerade lärares upplevelser av undervisning i ämnet idrott och hälsa.

Frågeställningar:

- Vilka faktorer upplever lärare påverkar deras didaktiska förmåga?
- Hur undervisar läraren i idrott och hälsa?
- Hur förhåller sig lärare i idrott och hälsa till undervisningsstilar?

3 Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt presenteras en beskrivning av de teorier som föreliggande studie kommer ta utgångspunkt i. Det handlar dels om ramfaktorteorin som kan förklaras som olika ramar som kan komma att påverka läraren och dennes undervisning. Ramfaktorteorin kommer bl.a. användas för analys av faktorer som lärarna i föreliggande studie tar upp som bidrar till att

antingen främja eller hämma undervisningen på olika sätt. Utöver ramfaktorteorin kommer den teoretiska utgångspunkten även tas i Muska Mosstons spektrum av undervisningsstilar, en vidareutvecklad och förenklad version som togs fram av Kirk kommer även den beskrivas kortfattat.

3.1 Ramfaktorteorin

Ramfaktorteorin definieras på följande sätt: ”ramfaktorer är förhållanden som påverkar undervisningen och som bidrar till att främja eller hämma den på olika sätt” (Öberg, 2016). Öberg (2016) förklarar vidare att ramfaktorteorin är tillämplig då lärares berättelser studeras, detta när det kommer till vad som påverkar den egna undervisningen. Ramfaktorteorin framställdes av Urban Dahllöf och vidareutvecklades av Ulf P. Lundgren. Det Dahllöf upptäckte med sin forskning var att undervisningsprocessen behöver förstås utifrån sina ramar. I det ingick elevgruppens förkunskaper, tid tillhands osv. Han menade vidare att dessa ramar styrs av politisk beslutsfattning om hur resurser fördelas i skolan. Lundgren (1972) utvecklade teorin i en annan studie där undervisningsprocessen undersöktes med hjälp av observationer av lektioner samt enkäter med lärare. I och med detta kunde modellen vidareutvecklas, bl.a. konstaterades att ramar som tid kunde styra om vissa processer överhuvudtaget kunde genomföras.

Ramfaktorteorin har som tidigare nämndes vidareutvecklats i olika led, Lundgren et al. (2014) lyfter ramfaktorteorins utveckling där t.ex. lärarens pedagogiska kod förklaras handla om hur lärarens uppfattning av ämnet ser ut, men även organisering av lektionsinnehåll och undervisningsmetod.

3.1.1 Imsens indelning

En professor som delat in ramfaktorerna i fem grupper är Gunn Imsen som arbetar vid Norges tekniska naturvetenskapliga universitet. Hennes indelning ser ut på följande sätt (Öberg, 2016).

Pedagogiska ramar

Utgörs av styrdokument som skollag, läroplaner och kursplaner. Dessa tolkas på olika sätt av lärare.

Administrativa ramar

Organisationen och strukturen på skolan. Kan inte påverkas av läraren men har ändå påverkan på verksamheten. Här ingår bl.a. arbetstid, organisationsstruktur, klasstorlek och schema.

Resursrelaterade ramar

Rör det som har med ekonomiska och materiella resurser. Kan exempelvis handla om läromedel, platser/byggnader, utrustning och undervisningstimmar.

Organisationsrelaterade ramar

Sociala förhållanden inom skolan där läraren är verksam. Skolkulturen sinsemellan lärare men även lärare och elever.

Elevrelaterade ramar

I denna grupp ingår elevernas bakgrund och motivation (Öberg, 2016).

3.1.2 Jank och Meyers modell

I föreliggande studie kommer även en annan inriktning i ramfaktorteorin tas med som ett verktyg för att analysera och tolka resultatet. I denna inriktning tas ytterligare ramfaktorer upp. Påverkansfaktorerna som presenteras i Jank & Meyers modell synliggörs nedan. (Öberg, 2016)

”På grund av upphovsrättsliga skäl saknas bilden i den elektroniska utgåvan.”

3.2 Undervisningsstilar

Den teoretiska utgångspunkten i föreliggande studie är dels Muska Mosstons spektrum av 11 olika undervisningsstilar (Mosston & Ashworth, 2002), även Kirks (1996) lite förenklade version kommer nämnas. I den förenklade versionen slog Kirk (1996) samman de 11 undervisningsstilarna till fem mer tydligt avgränsade sådana.

Vid analys och tolkning av intervjuer med koppling till frågeställning tre kommer Muska Mosstons teori att användas som ett teoretiskt ramverk. Den har enligt Camacho och Brown (2008) haft mest inflytande på idrottspedagogiken internationellt. Teorin framkom redan 1966 med målet att skapa meningsfulla målorienterade aktiviteter. Byra (2006) beskriver undervisningsstilar som en planerad interaktion mellan lärare och elev som leder till att vissa mål uppnås. En form av kritik mot fenomenet undervisningsstilar är den som Karlefors och Larsson (2018) lyfter som handlar om att det kan finnas en slags övertro till lärarens beteende och att det egentligen inte spelar särskilt stor roll när det kommer till elevernas lärande. Varför ska då lärare över huvud taget använda undervisningsstilar? Byra (2006) tar upp behovet av undervisningsstilar i hänseende till elevpopulationen och det faktum att den är mångfaldig, vilket innebär att eleverna är olika med skilda behov och förutsättningar. Vidare lyfter han att ämnet idrott och hälsa involverar mål från flera olika s.k. "inlärningsdimensioner", den psykomotoriska, kognitiva och den sociala dimensionen. Som exempel kommer elever i kontakt med fler dimensioner med undervisningsstilen peer teaching kontra direct teaching, vilket kommer behandlas mer senare i texten. En sista anledning till behovet av undervisningsstilar beskrivs som att ämnet eller det specifika sammanhanget påverkar elevernas inställning till instruktionerna (Byra, 2006).

I Mosstons teori om undervisningsstilar kan läraren ifråga bestämma till vilken grad hen vill involvera eleverna i beslutsfattandet under lektionen. Detta illustreras av ett spektrum av undervisningsstilar som baseras på just lärarens och elevernas beslutstagande under lektionen (se figur 1). I de lärarcentrerade undervisningsstilarna är det läraren som kontrollerar vad eleverna lär sig och hur de lär sig medan det i de studentcentrerade sker en öppen kommunikation mellan lärare och elever. På så vis bjuds eleverna in till beslutsfattande när det kommer till t.ex. utrustning, gruppindelning, uppgifternas svårighet och lösningar på problem osv. De lärarcentrerade undervisningsstilarna är angivna med bokstäverna A-E och de elevcentrerade är indelade efter bokstäverna F-K (Byra, 2006).

”På grund av upphovsrättsliga skäl saknas bilden i den elektroniska utgåvan.”

Figur 2. Mosstons 11 undervisningsstilar som ett kontinuum i beslutstagande. (Ross & Pascale, 2020)

4 Metod

I detta avsnitt presenteras det förfarande som använts vid datainsamling för att kunna besvara syftet och de frågeställningar som formulerats och tas som utgångspunkt för föreliggande studie. Studien ämnar att göra nyexaminerade idrottslärares röster hörda med koppling till olika påverkansfaktorer på lärarens didaktiska förmåga samt hur nyexaminerade lärare anser sig undervisa i ämnet idrott och hälsa. Utöver detta studeras även olika undervisningsstilar och hur nyexaminerade idrottslärare förhåller sig till dessa.

4.1 Forskningsdesign

Studien baseras på en kvalitativ ansats vilket ansetts lämpligt då syftet är att öka förståelsen för hur en viss yrkesgrupp föreställer sig världen, eller i detta fall skolan och för att vara än mer specifik lärandeprocessen. Hassmén och Hassmén (2008) uttrycker det som att syftet med de kvalitativa metoderna är att ”förstå hur människor föreställer sig världen, vilken mening de ger olika företeelser i världen och på vilket sätt de tillskriver sin tillvaro mening. Metoderna ”producerar” beskrivande data.”. Tanken med intervju som metod för insamling av empiriskt datamaterial är att bidra med en förståelse av fenomenet utifrån individens perspektiv, vilket går under den fenomenologiska traditionen.

Tillvägagångssättet när det kommer till metoden är halvstrukturerade intervjuer där målet är att erhålla så fylliga svar som möjligt. Här ges intervjuaren möjlighet till följdfrågor samtidigt som respondenten kan utveckla sina svar om detta skulle anses nödvändigt. Valet föll på halvstrukturerade intervjuer eftersom dessa ger möjlighet till följdfrågor samt mer öppen och djupgående diskussion. Målet är att kunna erbjuda möjligheten för respondenterna att fördjupa sina svar vilket främjar deras egna reflektioner. Intervjun ger även möjlighet till att ”reagera på sinnesstämningar och sådant som utlöses av interaktionen mellan två personer: intervjuaren och respondenten (Hassmén & Hassmén, 2008).

4.3 Urval

Urvalet i föreliggande studie kommer bestå av 6 gymnasielärare, främst verksamma i Stockholmsområdet, detta i ämnet idrott och hälsa. Urvalsprocessen inleddes med att undersökningsdeltagare rekryterades med hjälp av ett s.k. bekvämlighets- eller tillgänglighetsurval, vilket innebär att individerna som rekryteras finns någorlunda nära till hands. Detta på grund av begränsade resurser bl.a. när det kommer till tid men även forskningsmedel. Detta överskred därefter till ett snöbollsurval som kan förklaras som att rekryterade undersökningsdeltagare ger förslag om andra individer som anses vara lämpliga för föreliggande studies ändamål. Metoden handplockat urval har även använts, där handplockas undersökningsdeltagare utifrån vissa specifika kriterier. I föreliggande studie har detta handlat om deras tidigare erfarenhet av att arbeta på fältet som idrottslärare. Samt att deltagarna i studien är utbildade idrottslärare. Kriterierna för att kategoriseras som nyexaminerad lärare var att ha arbetat som lärare i max två års tid. Något som är vanligt i kvalitativa studier är att urvalsprocessen sker cirkulärt vilket innebär att urvalet inte alltid är slutgiltigt bestämt trots att studien påbörjats. Detta var även fallet i föreliggande studie (Hassmén & Hassmén, 2008).

4.2 Tillvägagångssätt

Efter att syfte och frågeställningar formulerats samt tidigare forskning och inriktning på studien börjat sätta sig påbörjades konstruerandet av en intervjuguide. Detta för att bl.a. minimera risken att av misstag förbise något som är av vikt för studien. När intervjuerna sedan påbörjades genomfördes detta digitalt via kommunikationsföretaget *Zoom Video*

Communications som var tillgängligt för alla sex respondenter. Intervjuerna föregicks av att de potentiella respondenterna fick ta emot en blankett eller missivbrev för informerat medgivande (se bilaga 2). I denna blankett informerades de potentiella deltagarna bl.a. om att deltagandet är helt frivilligt och att de har möjlighet att avbryta deltagandet när de vill. Detta utan att behöva förklara varför eller att det på något sätt skulle få några negativa påföljder. För att säkerställa att intervjuerna skulle ge tillräckligt djupgående och fylliga svar genomfördes en pilotintervju innan den första ”riktiga” intervjun.

Intervjuerna planerades ta ungefär 30-40 minuter. Hassmén och Hassmén (2008) beskriver att en intervju helst skall hållas under en timme. Respondenterna kan möjligen tappa en del av engagemanget av att delta i en intervju om den pågår mycket längre än 45 minuter. Strävan är att intervjuerna sker med flexibilitet och följsamhet med fylliga svar från respondenterna (Hassmén & Hassmén, 2008).

4.4 Databearbetning

Nästa steg i processen var att intervjuerna inleddes, dessa spelades in för att sedan påbörja det första steget i analysprocessen som var transkribering. Vid transkribering av intervjuerna användes hjälpmedlet och hemsidan www.otranscribe.com som underlättar genom att individen som genomför transkriptionen slipper vara i två program samtidigt. Allt som sades under intervjun översattes från muntligt språk till en skriftlig text. Enligt Hassmén och Hassmén (2008) kan en slarvigt genomförd transkribering påverka både reliabilitet och validitet negativt. Författaren lägger även vikt vid att eventuella feltolkningar kan undvikas om intervjuaren är samma person som den som transkriberar. Detta tillvägagångssätt valdes för att minimera risken för missförstånd.

Efterföljande steg i processen var bearbetnings- och analysfasen av det empiriska datamaterialet. Metoden för detta var en tematisk analys vilket enligt Hassmén och Hassmén (2008) går ut på att analysera och strukturera data utifrån teman. Detta gjordes i form av en sexstegsprocess utifrån Braun & Clarke (2022). Detta för att först och främst bekanta sig med det empiriska datamaterialet, vilket också är den första fasen. Detta gjordes dels under själva transkriberingen, då transkriberaren lyssnade på ljudinspelningar samt diskuterade materialet med uppsatskamraten. Det andra steget bestod av att skapa initiala koder. Vilket gjordes för att kunna utläsa likheter och skillnader i respondenternas svar. Delar som var relevanta för

frågeställningarna markerades. Att leta efter teman var en del av den tredje fasen, detta innebär att någonting viktigt lyfts fram ur det empiriska datamaterialet. I nästkommande fas analyserades dessa teman för att klargöra om datamaterialet är tillräckligt fylligt för att det specifika temat ska kvarstå som ett tema. I den femte fasen definierades och namngavs dessa teman, fas sex innebar slutligen att skapa forskningsstudien (Braun & Clarke 2022). Utifrån respondenternas svar skapades således olika teman, exempelvis tidsaspekter med koppling till yttre faktorer och erfarenhet i relation till inre faktorer. Dessa teman skapades utifrån att övriga ramfaktorer drevs av denna mer övergripande faktor.

I analysen av datan användes det teoretiska ramverk som innefattade ramfaktorteorin med Imsens indelning och Jank och Meyers modell (Öberg, 2016). Dessa två kom att kopplas till analysen av datan som framkommit i relation till den första och andra frågeställningen. Den tredje frågeställningen analyserades istället utifrån Muska Mosstons (2002) spektrum av undervisningsstilar .

4.5 Reliabilitet & Validitet

Hassmén och Hassmén (2008) konstaterar att ”utan hög reliabilitet är validiteten låg”. För att beskriva begreppet reliabilitet med koppling till kvalitativ forskning kan ord som tillförlitlighet, pålitlighet och uppreparhet användas. En kvalitativ studies upplägg är till större del beroende av egna tolkningar och reflektioner, gjorda av uppsatsskrivaren/forskaren. Detta i jämförelse med en kvantitativ sådan. I avsnittet kommer dock diskuteras hur föreliggande studie tagit vissa saker i beaktning för att erhålla så hög reliabilitet som möjligt. För att studien ska kunna upprepas krävs en detaljerad beskrivning av tillvägagångssättet samt en hög grad av standardisering. Exempel på hur standardisering upprätthållits är bl.a. att båda skribenterna närvarat vid alla sex intervjutillfällena. Utöver detta har en intervjuguide skapats vilket varit utgångspunkten för alla intervjuer. Enda skillnaden har varit att vissa följdfrågor skiljt sig åt beroende på det respondenten svarar. Med tanke på att frågorna varit öppna kan inriktningen i svaren också skilja sig åt. Detta har dock varit välkommet och ett medvetet val för att få så fylliga svar som möjligt. Trovärdigheten har vidare beaktats genom implementerandet av en pilotintervju. Detta för att säkerställa att frågorna som ställs är öppna och så neutala som möjligt, detta för att inte påverka respondenten eller leda in denne till ett särskilt svar. Å andra sidan bör lyftas att skribenterna inte är vana intervjuare. Samt att

intervjustilarna kan ha skiljt sig åt något med tanke på att hälften av intervjuerna hölls av den ena skribenten och den andra hälften av den andra.

Då en studies validitet granskas inom kvalitativ forskning, skiljer det sig åt något i jämförelse med kvantativ forskning. Inom den hermeneutiska forskningen handlar validitet ”om att bekräfta rimligheten i en tolkningsprocess” (Hassmén & Hassmén 2008). Validiteten handlar om huruvida studien verkligen undersöker det som studien ämnar undersöka. Syftet med föreliggande studie är i korta drag att göra lärares röster hörda och det är således deras subjektiva uppfattning om fenomenet som gestaltas i resultdelen. När det kommer till den externa validiteten, som Hassmén & Hassmén (2008) i relation till kvalitativ forskning kallar överförbarhet, bör resultaten inte generaliseras över en större grupp idrottslärare än de som faktiskt deltog i föreliggande studie.

4.6 Etiska överväganden

Vetenskapsrådet (2002) har tagit fram fyra olika krav för att skydda undersökningsdeltagare; dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Dessa principer har i föreliggande studie beaktats genom att undersökningsdeltagare informerats om studiens syfte och hur datan och deras personuppgifter kommer behandlas. Undersökningsdeltagarna har utöver detta även informerats om att deltagandet är frivilligt samt att det alltid finns möjlighet att avbryta medverkan när som helst utan att behöva förklara varför. Denna information skickades ut till deltagarna per e-post, innan intervjuerna. Undersökningsdeltagarna informerades muntligt innan intervjuerna påbörjades, detta för att säkerställa att respondenterna var medvetna om ovan nämnda information. Alla deltagare i studien presenterades anonymt. Datån från studien har endast använts för denna specifika studie, den kommer därefter raderas efter att studien genomförts. Dessa riktlinjer följs i syfte att skydda individer som ställer upp som undersökningsdeltagare (Hassmén & Hassmén, 2008).

5 Resultat

Resultatet är insamlat utifrån frågorna som utgjort intervjuguiden samt deltagarnas svar på dessa frågor. I nedanstående avsnitt presenteras det resultat som framkommit med koppling

till föreliggande studies syfte och frågeställning. Syftet med studien är att undersöka lärares upplevelser av undervisning i idrott och hälsa. Efter den tematiska analysen av intervjuerna valdes följande indelning av resultatpresentationen. Till och börja med redovisas det lärarna upplever styr deras didaktiska förmåga, med koppling till skolämnet idrott och hälsa, vilket delats in i yttre och inre faktorer. I nästkommande avsnitt i resultatdelen presenteras hur lärarna som deltagit i studien undervisar i ämnet idrott och hälsa. I det avslutande avsnittet presenteras hur lärarna mer specifikt förhåller sig till olika undervisningsmetoder i undervisningen.

De sex respondenterna som deltog i studien presenteras anonymt och kommer därför tilldelas pseudonymer, detta för att säkerställa konfidentialiteten. Respondenternas ålder, kort bakgrund kring yrkesval, arbetserfarenhet och stad där dem är verksamma kommer att delges kortfattat i presentationen nedan. Detta för att läsaren ska ges en möjlighet att bilda sig en uppfattning om vilka lärarna är. Deltagarna i studien bestod av två kvinnor och fyra män som alla hade gemensamt att de är utbildade idrottslärare mot gymnasieskolan, detta på Ämneslärarprogrammet. Alla har således studerat fem år och tagit examen som tvåämneslärare, vilket innebär att lärarna undervisar i ytterligare ett ämne utöver ämnet idrott och hälsa.

- Noah är 26 år gammal och har jobbat som idrottslärare i 1,5 år. Han jobbar i Stockholmsområdet och arbetar på en grundskola med mellanstadiet och högstadiet. Anledningen till att Noah valde att börja studera till just idrottslärare var att han tidigare varit aktiv elitidrottare och alltid haft ett intresse för att arbeta med människor. Med tanke på detta upplevde han att idrottsläraryrket skulle passa honom.
- Lukas är 29 år gammal nyexaminerad idrottslärare som har jobbat i fyra månader. Han jobbar i grundskolan och arbetar med alla från årskurs 1 till årskurs 5 i Stockholmsområdet. Lukas nämner att han haft positiva erfarenheter från idrottslektionerna och gillar att testa på nya/olika idrotter. Utöver detta testade han att arbeta med barn och ungdomar redan innan idrottslärarutbildningen vilket också bidrog till att valet föll på läraryrket.
- David är 27 år gammal idrottslärare som har undervisat i två års tid i idrott och hälsa och som utöver detta varit klasslärare. Han har arbetat ett år på mellanstadiet

och ett år på högstadiet. David har arbetat i Stockholmsområdet samt i Piteå kommun. Även David lyfter sitt idrottsintresse som en anledning till att valet av profession föll på just idrottslärare.

- Per är 29 år gammal och har arbetat som lärare i idrott och hälsa i cirka fyra månader. Han arbetar på en grundsärskola åk 7-9 i Linköpings kommun. När det kommer till varför Per valde att bli just idrottslärare beskrev han att det till stor del berodde på det stora idrottsintresse han har. Detta i kombination med att Per alltid drivits av att arbeta med människor på olika sätt. På så vis såg han en möjlighet till att kunna kombinera två intressen i ett yrke vilket gjorde att det blev just idrottsläraryrket.
- Lisa är 27 år gammal och har arbetat som idrottslärare i cirka fyra månader. Hon är verksam i Stockholmsområdet och har klasser från årskurs 4-9. Som anledning till att Lisa blev just idrottslärare förklarar hon att hon testade på yrket innan studierna och trivdes med det. Hon beskriver vidare att det nog berodde på slumpen och tillägger avslutningsvis att "mamma har alltid sagt att jag ska bli lärare".
- Elsa är 34 år gammal och har snart arbetat som idrottslärare i ett års tid. Hon arbetar i Stockholmsområdet och är i nuläget inne på sin andra anställning på en gymnasieskola. Läraren höll tidigare kurser i gymnastik för barn. Med tiden växte en känsla fram hos henne att det skulle vara roligare att stå i sal och undervisa, detta i jämförelse med det hon jobbade med tidigare.

5.1 Yttre påverkansfaktorer som upplevs påverka didaktiska förmågan

En övergripande utmaning som de intervjuade lärarna verkar ha gemensamt i sin lärarroll är tidsaspekten. Som i sin tur styrs av diverse yttre faktorer vilket kommer vara i fokus i avsnittet nedan. Alla upplevelser som lärarna delger i detta avsnitt går således under s.k. yttre påverkansfaktorer som har påverkan på den didaktiska förmågan. Det som karaktäriserar yttre påverkansfaktorer är att sådana inte kan påverkas direkt av läraren. Dem är utom lärarens

kontroll och handlar således istället om faktorer runtomkring i den miljön där läraren är verksam.

Noah anser att ett av de största problem som leder till didaktiska svårigheter är för stora elevgrupper. Han nämner att han i värsta fall har upp till 34 elever, vilket är alldeles för mycket enligt honom själv. Detta leder till att Noah upplever att han inte riktigt får med alla delar i undervisningen som han har planerat och den stora utmaningen blir att hur han ska kunna se individer och ge feedback till alla med så stora elevgrupper. Tidsaspekten är också någonting som dyker upp flera gånger under intervjuens gång.

“Men på grund av stora undervisningsgrupper och för många elever och alltså lite oschyssta arbetstider om man kan säga så... Man har ju jätte mycket jobb, man hinner inte med allt.. Så det är ju den största problematiken att man hinner inte... Man försöker ha en kvalitativ undervisning så att alla lär sig, men ibland blir det ju så att man försöker ju bara göra så gott som man kan.. Ehm man vill ju mer, så att man är inte nöjd, vilket gör att man själv blir ju lite... inte besviken, man vet ju förutsättningarna, men ändå så att man vill ju göra bra ifrån sig så där och då känns det så att man inte riktigt kommer dit, vilket är ju jobbigt...” (Noah)

Vidare berättar Noah att dokumentation för bedömning och betygsättning är en utmaning som kräver mycket energi från idrottslärare, speciellt när det är så stora elevgrupper. Det var en sak som han inte riktigt hade tänkt på när han började arbeta som idrottslärare.

“Ja..Asså, det är ju för lite resurser också om man tänker att man ska inte ha för många elever i en undervisningsgrupp och sen all dokumentation, man ska ju i varje moment skriva kommentarer och betygsätta och liksom ge fram alltså framsyftade kommentarer också som vad kan du förbättra för att kunna nå ditt betyg? Så... det är ju en del arbete.” (Noah)

Lukas kämpar dels med samma problem som Noah men utöver detta lyfter han även att en del elever har svårigheter med språket i och att det leder till problematik när han exempelvis ska instruera en viss övning eller aktivitet. Lukas tycker också att en utmaning är allt som måste göras runtomkring hela tiden, där han syftar på det administrativa arbetet. Han nämner vidare att ett problem på den skolan där han är anställd är att idrottshallen är så pass liten att när större elevgrupper har idrott kan det hända att vissa elever får vänta vid sidan medan

andra är aktiva. Det blir nästan omöjligt att utföra vissa aktiviteter eftersom utrymmet är så pass begränsat.

“Mest som skiljer sig från VFU:n att det är väldigt mycket som ska ske liksom runt omkring. Om du ska till exempel... Om du ska åka skidskor till exempel, då är det inte bara dra i väg utan du måste förbereda ganska mycket... Det låter som en självklarhet, men det är alltid så hära... om du kanske vill dra över tiden måste du prata med en annan lärare så dom kommer inte missa tid med sin lektion, och det är massa grejer runt omkring vad du måste ha koll på.” (Lukas)

“Sen finns det ju också liksom begränsad... Eller en liten sal jag jobbar i, den är inte så stor. Det är kanske typ som GS2 på GIH. Om man då har 28 elever där inne, då blir det väldigt svårt att liksom... göra nånting där alla kan vara med på en gång. Du måste nästan ha några som... står på sidan, om du inte kan få tillgång till flera salar, men det är verkligen inte varje gång man får det.” (Lukas)

Lukas anser att de största utmaningarna som lärare är elevernas gruppdynamik, vidare menar han att den dåliga gruppdynamiken i många fall leder till att vissa elever tar för mycket plats vilket i sin tur leder till att andra elever inte vågar ta för sig och delta i vissa aktiviteter. Han tillägger att det blir väldigt tydlig på just idrottslektionerna och att sådant beteende märks av tydligare eftersom många delar under idrottslektionerna är fysisk. Lukas har haft anställningar som idrottslärare i både Stockholm och en mindre stad i Piteå kommun. Han berättar att skolan i Stockholm var stökig och att eleverna i vissa klasser inte hade någon respekt för varandra vilken i sin tur ledde till en jobbig undervisningsmiljö. När han arbetade i Piteå hade han inte samma problem eftersom eleverna kände varandra sedan innan och fungerade bättre tillsammans.

“Jo men det kan vara i fall vissa elever ehm... tar för mycket plats så att dom andra får inte... dom andra får inte vara med... eller liksom att... eller att vad heter det... Det är ingen så hög tolerans typ att man ska skratta åt varandra eller om nån ska göra nån gymnastik övning och så, då kan det vara lite jobbigt, om det inte finns någon respekt i klassrummet eller så hära... Att klassen fungerar väldigt dåligt. Ehm... och det drabbas och det syns väldigt tydligt hur bra en klass fungerar på idrottslektionen, upplever jag, eftersom att då liksom är man med varandra och fysisk rör på sig, och där kan man plottas mer tror jag.” (Lukas)

Per berättade att han inte hade förväntat sig så mycket dokumentation som det blivit efter att han började arbeta som idrottslärare. Han delger vidare att det är många olika system som behöver bemästras samt att närvaro måste rapporteras in efter varje lektion. Utöver det ska eleverna betygsättas vilket innebär ännu ett system att förstå sig på.

“Och de kanske jag inte hade förväntat mig att de var så mycket olika system man behöver sätta sig in i. Som också tar ganska mycket tid och det är ju det med man, jag har märkt att det finns inte alltid den tiden, man har sitt schema å förhålla sig till. Saker å ting kommer emellan man måste hoppa in på något möte där, eller man måste hoppa in och hjälpa till i en annan klass där att då, de är mycket tid av ens schema som försvinner till andra saker. För att det är så mycket på skolan som händer som är viktigare än min planeringstid.” (Per)

Därefter nämner Per även att olika yttre faktorer kan komma att påverka lektionsplaneringen vilket i sin tur gör att läraren inte kan förhålla sig till den. Ett exempel som lyfts med koppling till detta är vid ett tillfälle då lokaler blivit dubbelbokade eller lektioner krockat med en annan klass där en kollega till Per planerat in en liknande aktivitet. Vilket vid det tillfället i sin tur ledde till att den planerade aktiviteten vid det tillfället inte kunde genomföras.

“Och då kan det bli en liten krock där att okej men då har dom tagit fotbollen, då blir det ju att man måste snabbt kasta om. Och då blir det ju mycket såhär då får man ju verkligen försöka tänka till att vad är det dom här tycker om och göra och försöka mer lösa situationen på plats för att det finns då yttre faktorer som gör att jag inte kan förhålla mig till mitt.. min lektionsplanering.” (Per)

Per menar vidare att ta instruktioner och kunna fokus är en utmaning för många elever. Det i kombination med att dem dessutom vill komma igång snabbt med det som läraren planerat för lektionen ifråga. Detta kan leda till att eleverna påbörjar en viss aktivitet utan att ha förstått vad dem ska göra. Här påpekar Per vikten av att hitta en balans i längden på instruktionerna.

Lisa lyfter elevernas olika förutsättningar och svårigheter. För vissa är det mer praktiska en utmaning medan andra istället har svårt för teoretiska saker, t.ex. kunskap om träning. Ett annat problem som lyfts är motivationen och att vissa elever har en väldigt låg sådan. Med koppling till just motivation berättar Lisa att det då blir väldigt svårt att lära sig saker.

“Men också sedan att det här ... deras förväntningar, det kan på något sätt hindra dom att om deras förväntningar är bara att vi ska spela spökboll och sedan när det inte blir så så har dom oftast inte motivationen och då är det ju ... då påverkar ju det också, att dom tar från början en dålig attityd och det här orkar jag inte göra. Så då är det svårt att lära sig saker. Sedan att försöka göra saker så varierat som möjligt, jag vet faktiskt inte.” (Lisa)

Lisa tar även upp att materialet och tiden påverkar. Idrottshallen delas med en annan skola vilket gör att vissa typer av material eller redskap ibland kan vara upptagna. När det kommer till tidsaspekten berättar där hon endast har en kvart mellan sina lektioner med årskurs nio och årskurs fyra. I exemplet är aktiviteten för lektionen hinderbana och för att nivån på lektionen ska anpassas efter niornas nivå behöver hindrerna vara större och mer utmanande. Detta hinner Lisa dock inte förändra vilket istället leder till att eleverna i vissa fall får acceptera en sen schemaändring alternativt att de får hjälpa till att bygga en större bana under pågående lektion. Gällande tidsaspekten berättar Lisa även att hon ibland inte hinner lära sig exempelvis en viss koreografi, vilket i vissa fall gjort att hon hittat klipp på youtube som hon tagit hjälp av. Ibland lägger hon dock ned mer tid på att förbereda sig, det varierar beroende på om tiden räcker till eller inte.

Elsa tar upp en del olika aspekter som hon anser påverka sin didaktiska förmåga. Läraren gör en avgränsning mellan yngre och äldre elever och menar att det beror lite på vilka årskurser som undervisas. Vidare berättar Elsa att hon tidigare undervisat årskurserna 1-5 och att det då krävs mer tid till att skapa ordning och reda medan äldre elever ibland inte ens deltar.

“Är det yngre barn så är det liksom... dom blir ledsna och man ska trösta och det är liksom mycket blåmärken och det är mycket den typen som stör lektionen, det tar lektionstid.” (Elsa)

“Ju äldre dom blir skulle jag säga att det är ett problem att dom inte ens dyker upp på lektionerna. Det är svårt att få med vissa elever, en del väljer ju att bara sitta på bänken och det går liksom inte att få med dom... hur mycket man än lirkar.” (Elsa)

En annan aspekt Elsa lyfter är att hon tillsammans med sin kollega får kämpa för att få så mycket undervisningstid som de anser att de bör ha. Kopplat till kursplanen lyfter hon sedan svårigheten med att få till en varierad undervisning där eleverna får testa på en bredd av

aktiviteter. När Elsa planerar en lektion är det främst detta hon tar hänsyn till, samt hur elever med olika behov kan involveras i undervisningen. En annan utmaning är att det är mycket administrativt arbete som ska göras.

En övergripande utmaning som de intervjuade lärarna verkar ha gemensamt i sin lärarroll är tidsaspekten som i sin tur styrs av diverse yttre faktorer. Resultaten visar att administrativa och resursrelaterade ramar som Öberg (2016) tar i beaktning i sin studie dyker upp till större delen av intervjuerna. Noah, Lukas, Lisa och Elsa till exempel tar upp såna saker som för liten idrottshall, material och för stora elevgrupper, och dom faller in på ovannämnda ramar. En annan faktor som Lukas nämner är elevernas svårigheter med språket vilket går under de elevrelaterade ramfaktorerna (Öberg, 2016).

5.2 Inre påverkansfaktorer som upplevs styra den didaktiska förmågan

De inre påverkansfaktorerna kan i föreliggande studie förklaras som faktorer som läraren styr över. Det kan handla om lärarens personliga egenskaper som lärare, kunnande eller kanske personliga intressen och/eller lärarfilosofi. I föregående avsnitt var tidsaspekten en övergripande utmaning som idrottslärarna upplevde styrde deras didaktiska förmåga, i detta avsnitt är det istället erfarenhet som verkar vara ett övergripande och återkommande tema i deras intervjusvar.

Noah tycker att en av det viktigaste inre faktorerna som kan styra den didaktiska förmågan är erfarenhet. Han berättar att speciellt i början det är svårt att veta hur en viss aktivitet ska utföras med en klass om han inte känner eleverna. Enligt honom är det både viktigt och tidskrävande att dels hitta sitt sätt att vara, men också hur att undervisa.

“Det är så komplext att vara lärare. Man får ju hantera människor och... Det är ju... Varje dag är inte lik sig, det är ju liksom nya utmaningar och nya problem som uppstår hela tiden, men vi går ju framåt! Det är kul att vara lärare men det är ju jätte utmanande. Man behöver ju landa in det. Så kanske det blir lättare sen, jag håller på fortfarande att hitta mitt sätt att vara, så det tar ju tid.” (Noah)

David säger att oftast en viss moment blir bättre under tid, han menar att oftast utvecklingen sker progressivt och efter man har utfört en lektion i en moment flera gånger, då kvaliteten ökar. Planering är också en faktor som denna läraren nämner som bidrar till ökade didaktiska förmågan.

“Ehm men lektionen blir bra när man har en bra planering, och vet vad man ska göra. Och sen blir också lektionen bättre ju mer man gör. Ehm... typ om du ska ha innebandy i en vecka, då blir inte första lektionen lika bra som lektion nummer två eller tre. Så desto längre du har ett viss moment desto bättre blir det.” (David)

En annan respondent som också lyfter vikten av att känna sina elever är Per. Han berättar hur viktigt det är att ha en uppfattning om hur långa instruktionerna som föranleder en viss aktivitet bör vara. Detta beror på vilken elevgrupp läraren har framför sig. Ett sätt som verkar ha funkat för Per är att hitta en balans när det kommer till vad han kan visa och vad som blir för mycket. Han menar vidare att han anpassar sig utefter eleverna och det faktum att många av dem inte kan vänta alltför länge innan aktiviteten sätts igång. Han avslutar sedan med att påpeka hur viktigt det är att vara effektiv.

”Jag tror att mycket handlar nog lite från grupp till grupp, vad det är... om det är årskurs 7, 8 eller 9. Och i särskolan.. och ibland kan man ju bara ta några elever att i början kan man säga till dom att nu ska ni göra det här och så visar man det och sen så sköter dom det själva. För då har jag även med elevassistenter och då funkar det liksom jättebra. Att dom får en kort instruktion, jag visar lite snabbt, och sen så kör dom och då funkar det väldigt bra. Medans iblands så... för vissa ibland klarar inte alls av det så mycket handlar ju om vilken grupp man har framför sig... så.” (Per)

Ett annat exempel Per lyfter när det kommer till att anpassa sin undervisning efter elevgruppen är att han i exempelvis bollspel strävar efter att bestämma vilka som passar bra ihop med varandra. Som han tror kan fungera och arbeta bra ihop.

Lisa tar också hon upp vikten av att lära känna sina elever. Hon menar att detta är en extra stor utmaning för nyexaminerade lärare, detta med tanke på att en nyexaminerad lärare inte känner varken eleverna eller vet hur elevgruppen fungerar tillsammans eller i olika konstellationer. Denna utmaningen faller in i organisationsrelaterade ramen vilket Öberg lyfter i sin studie (2016). Att som lärare inte lägga ribban för högt är något som tas upp av

både Per och Lisa. Per nämner att nervositet kan påverka i kombination med att en för avancerad undervisning planeras. Han menar vidare att lektionerna inte alltid behöva vara perfekta och att kraven kan behöva sänkas lite. Lisa berättar att det är viktigt att inte överförsöka. Hon hade en period under sin första termin som lärare där hon knappt orkade försöka längre, framförallt när det kom till sina lektionsplaneringar. Men istället för att det skulle få negativ effekt så upplevde Lisa det som att både hon och eleverna hade roligare tillsammans under den perioden.

5.3 Hur undervisar läraren i idrott och hälsa?

5.3.1 Lärarrollen

Noah beskriver sig själv som en lärare som kan vara som en kompis till eleverna men ändå är auktoriteten till dom. Han vill skapa en positiv inlärningsmiljö där alla kan känna sig trygga och vågar tar för sig. Vad också lyfts på hans berättelsen är att han vill vara en person som eleverna kan lita sig till utan tvekan med vilken problem som helst. För honom det är viktigt att man har nära relation till sina elever och att man känner dom bra.

“Hur jag är som lärare ? Asså, Jag höjer ju väldigt sällan rösten, jag är väldigt schysst. Jag försöker ju skämta lite med eleverna, ändå så att dom vet att jag är lärare och dom gör ju det. Ehm så att elever känner ju inte att det finns en lång distans mellan dom och mig, utan att dom kan komma till mig och prata om alla saker. Så jag försöker ju skapa en positiv inlärningsmiljö där alla kan känna sig trygga.” (Noah)

“... Jag försöker ju bara tänka okej hur jag skulle vilja.... Jag försöker sätta mig i elevernas situation att vilken lärare jag skulle tycka att jag hade, och en sån lärare vill jag också vara. Sen är det ju så att det är många olika elever och min åsikt kanske inte passar till alla för att det är så himla olika individer. Men just så också att man kan komma när, man kan prata man blir sett.”

Lukas är en idrottslärare som strävar efter att vara lugn och motiverande till eleverna. Han vill ju kunna nå alla elever så att dom förstår varför dom gör olika saker och hittar meningsfullheten på det vad dom gör.

”Mmh... Jag...[hostar]... Oj shit, tappade rösten helt. Jag är nog ganska tålmodig tror jag... Jag försöker att inte bli förbannad eller liksom tappa det utan jag försöker nå eleverna så länge som möjligt, men ibland går det inte... Men... Den jag strävar mot är att vara en lärare som når alla, som liksom kan... motivera alla så att alla är delaktiga eller kan förklara på ett sätt att alla förstår, vilket inte är jätte lätt för att varje individ är liksom unik på sitt sätt. Sen kan du allt förhållningsätt som talar till dom flesta, men det är några som inte tilltalas på det på samma sätt, exempelvis... och det är väl där utmaningen är tycker jag... eller typ dom här eleverna som... ej jag tänker inte göra det för att det är tråkigt. Hur gör vi då rå ? Asså förstår du ? Det blir lite såna frågor som jag känner att med det här vill jag bli bättre, men det kommer väl med mer tid. Och kunna motivera och liksom aa... Det är väl det jag strävar efter att vara.” (Lukas)

David i sin tur berättar att för honom viktiga aspekter som lärare är att lektionerna är roliga och ingen ska känna att det är jobbigt att komma till lektionen. David vill vara rättvist och se eleverna som individer.

”Nämen jag försöker vara ganska rättvis lärare som ser mina elever. Ehm... Där jag tycker viktigast av allt är att eleverna ska tycka att det är roligt att komma till mina lektioner. Det ska inte vara tufft eller jobbigt ehm... och det ska alltid finnas eller det ska vara roligt. Ehm... Sen så är det viktigt för mig att alla elever blir hörda och sedda under relationens gång. Så... Aa, det är nog det jag har.” (David)

En sak som Elsa lyfter är att hon strävar efter att skapa en trygg miljö till sina elever, så att alla vågar prova utan att vara rädd att man misslyckas. Det syftar hon till att på så sätt alla kan lära sig nånting även om man inte lyckas med en specifik övning. Elsa nämner också att hon är rätt bra på att lyssna och höra alla, men hon erkänner att det är inte lätt.

”Jag vill också vara en lärare som får så många som möjligt att känna att det är okej att prova på och det är också okej att misslyckas. Att man kan lära sig något utav det och att det inte ska vara en jobbig känsla av att man inte klarar av någonting utan att

tvärtom det kan få kännas bra att man faktiskt lyckas på sin nivå, oavsett vad den är liksom.” (Elsa)

Det verkar vara så att nyexaminerade lärare kämpar just med att hitta sitt sätt att vara som lärare och därefter försöker balancera mellan att vara en kompis till elever, men ändå hålla auktoriteten och vara sträng när det behövs. Denna faktor som kan klassas som förhållanden mellan lärare och elever går in på den organisationsrelaterade ramen som finns med på Gun Imsens fem ramfaktorer (Öberg, 2016). En annan sak som dyker upp flera gånger på intervjuerna är att dessa lärarna vill skapa en inlärningsmiljö där alla skulle få känna sig lyckad, i alla fall med nånting. De tycker att det finns alltid nånting man kan ta med sig från lektionerna, även om man inte är direkt på samma nivå som en annan elev. De intervjuade anser att det finns en hel del svårigheter i läraryrket, men verkar samtidigt ha en tilltro till att det kommer bli bättre med tiden. Detta kan troligen kopplas till den erfarenhet de kommer samla på sig med åren. Jank och Meyers modell över påverkansfaktor för undervisningsprocessen har också tagit upp “egna undervisningserfarenhet som lärare” som en faktor som påverkar undervisningsprocessen (Öberg, 2016).

5.3.2 Planeringsstadiet

Det Noah började tänka på med koppling till planeringen av lektionerna i ämnet idrott och hälsa är ”vad är jag ute efter?”. Efterföljande tankegång var ”vad är det för moment och vad vill jag som lärare att eleverna tränar upp och på vilket sätt ska det göras?”. Vidare beskriver Noah att han utöver detta även funderar kring på vilket sätt detta ska genomföras, t.ex. om det ska göras enskilt, i par eller i form av ett grupparbete. Andra aspekter som Noah anser vara viktiga när det kommer till planerandet av en lektion är att som lärare vara medveten om hur lektionen genomförs i hänseende till vart eleverna samlas, hur många moment som ska genomföras samt hur läraren sköter olika övergångar. T.ex. att som lärare förbereda efterföljande moment i lektionen i samband med att elevgruppen är igång, på så vis maximeras den fysiska aktiviteten som eleverna får under idrottslektionen. Noah lägger även stor vikt vid målgruppen och deras ålder. Yngre elever menar han kräver extra mycket tydlighet i form av bl.a. ramar och regler.

”Det beror så mycket vad är det för grupp av individer, men tydlighet framför allt.

Man ska vara super tydlig när man jobbar i grundskolan. Ehm och ju yngre elever är...

Om man ger lite fri yta eller... reglerna är inte kompletta då kommer dom hitta på...
Sen blir det lite sämre.” (Noah)

När Lukas berättar om planerandet av lektioner är det första han kommer att tänka på att lyckas med att få alla elever delaktiga. Han berättar vidare att hans utgångspunkt då tas i att lägga nivån på en sådan så att alla kan vara delaktiga, så att det gynnar alla elever. Detta både vad gäller det rent fysiska men också det intellektuella. Lukas berättar därefter att han i planerandet i andra hand tänker på bedömningsfrågan, i den ingår det enligt honom vad som ska bedömas och att klargöra vad det är han i sin lärarroll ska titta efter hos eleverna. Lukas försätter genom att förklara att han strävar efter att göra det lite roligt också. Detta för att höja elevernas motivation.

Det första David berättar är att han tar utgångspunkt i kursplanen gällande vad som ska beröras i undervisningen.

”Men sen därifrån är det väldigt fritt och jag tänker liksom... Hur kan jag göra att dom ska ehm... uppnå dessa kunskapskrav.” (David)

Efter detta diskuterar David kring flexibilitet och att kunna vara spontan i sitt planerande. Han berättar att han ibland ändrar i sin planering utifrån hur klassen mår. Anledningen till detta är att det enligt honom inte är lönt att tvinga sig till någon undervisning som han är medveten om att den inte kommer att fungera.

”Jag kan ändra på min planering efter hur jag känner att klassen mår, till exempel om jag märker... att den ehm... Beroende på vilken dag det är, så kanske jag märker att klassen är lite trötta kanske lite... eller beroende på väder så kan jag ändra på lektionsplaneringen. Jag försöker anpassa mig att det blir bra, jag försöker inte liksom att... tvinga till någon undervisning som jag vet inte kommer att fungera.” (David)

David berättar vidare att han är mentor i klassen och att det ansvar som det medför lett till att han vid vissa tillfällen kunnat vara litet extra flexibel med planeringen. Ett exempel han delger är när en incident inträffat under en rast vilket ledde till att han kastade om i planeringen. Då lät han dem som inte var inblandade i det som inträffat under rasten spela innebandy istället för den tilltänkta aktiviteten. Ett annat exempel då han också kan vara flexibel med sin planering är om en viss aktivitet är inplanerad, som kanske inte så lämplig

efter att ett bråk inträffat vilket han märker haft påverkan på klassrumsklimatet. I detta fallet handlade det om leken spökboll.

När Per sätter sig ned och planerar kommande lektioner gör han det tillsammans med sin kollega. Pers elever har idrott på måndagar, torsdagar och fredagar och i den planeringen som eleverna får ta del av står det vilken aktivitet som är inplanerad respektive dag en viss tid framåt. Senaste planeringen sträckte sig 12 veckor framåt men det kan variera något. Han trycker dock på att han tillsammans med sin kollega planerar veckovis men att detaljplaneringen av den specifika lektionen sker i anslutning till lektionstillfället innan. Han berättar vidare att det som ingår i den är själva ramen för vad som ska ske ute på golvet under idrottslektionen.

”Och sen när vi har gjort de, då brukar vi alltid börja planera lektionen innan att vad ska vi ha för uppvärmning, vad ska vi ha för typ av huvudaktiviteter och vad ska vi ha för typ av avslutning på lektionen. Och det som sagt brukar vi sitta ned tillsammans och planera. Sen blir det ibland tyvärr att man måste liksom förbereda sig och ibland blir det ett bortfall att man måste ändra lite i sin planering beroende på att vissa lärare eller vissa elevassistenter då som vi har eller vissa elever är borta.” (Per)

Som Per berättar om i citatet ovan kan det ibland bli så att han måste kasta om i planeringen av olika anledningar. När detta sker försöker han hitta aktiviteter som är lämpliga för elevgruppen. Där kan det utifrån Pers erfarenhet skilja sig lite åt beroende på om eleverna är yngre i jämförelse med om dem kommit upp lite i ålder.

”För de varierar också beroende på vilken klass man har att jag kan ha både årskurs sju, åtta och nio men jag behöver inte alltid ha samma innehåll för att då handlar det om att hitta den här känslan för gruppen att vad tycker den här gruppen om för lek till exempel. Niorna kanske ställer lite högre krav att dom kan fortfarande leka men det behövs ha en liten högre status på den grejen medans årskurs sju där kan man sänka lite.. att dom tycker fortfarande om det här med att leka och få vara lite barnsliga liksom. Så att även att man har samma innehåll på att det är lekar som gäller så kan fortfarande undervisningen variera beroende på då vilken klass man har.” (Per)

Lisa som har elevgrupper i spannet åk 4-9, där klasserna har två lektioner i veckan, planerar lite olika beroende på vilken åldersgrupp det handlar om. För de yngre eleverna, åk 4-6,

planerar hon vecka för vecka. Detta kan exempelvis se ut så att eleverna har gymnastik (hinderbana) ena veckan för att sedan ha boll och bollekar nästkommande vecka. De litet äldre eleverna, åk 7-9, har ofta ett moment över längre tid. När exempelvis dans var i fokus var det inplanerat över en fyraveckorsperiod. Eleverna får ett dokument där de kan ta del av lektionsplaneringen. Hon berättar vidare att planeringen för de äldre eleverna är mer detaljerad.

En lärare som istället planerat för hela läsåret är Elsa som berättar att hon strävar efter att få in alla delar som ska täckas utifrån kursplanen. När hon planerar funderar hon på när det passar att en viss aktivitet ska genomföras. I planeringen utgår Elsa även ifrån vilken grupp det är hon har framför sig och sedan övergår grovplaneringen till en mer detaljerad sådan.

”Alltså all detaljplanering liksom... hur ska den starta, hur ska den sluta, vad är målet med liksom dagens lektion så att säga, sånt försöker jag väl utgå ifrån.” (Elsa)

Resultatet visar att samtliga lärare framhöll elevgruppen och att den på olika sätt styr idrottslärares planerande. Det gemensamma för Lukas och Elsa var att det första dem tar i beaktning i själva planerandet av en lektion var vilken elevgrupp dem har till förfogande. Lukas tryckte på vikten av att anpassa nivån utefter elevgruppen och dess kunnande, detta i likhet med Elsa som också berättade att hon tar i beaktning vilken grupp kommer arbeta med i planeringsstadiet av en lektion. När Noah tog upp gruppen berättade han istället om det i relation till regler och vikten av att presentera dem på ett tydligt sätt, annars kan ordningen bli lidande. David berättade istället om elevgruppen med koppling till att klassrumsklimatet och måendet i gruppen kan påverka hans planering. Där menade han att han både är och strävar efter att vara flexibel i att förändra, även tätt inpå den avsedda lektionen. Lisa nämnde även hon elevgrupper. Hennes infallsvinkel till det hela var att hennes planering kunde variera beroende på om eleverna gick i mellan- eller högstadiet. De yngre elevernas lektioner planerades vecka för vecka medan de äldres istället delades in i block där ett moment pågick i ungefär fyra veckor. De äldre eleverna fick även ta del av en mer detaljerad lektionsplanering i jämförelse med de yngre eleverna.

Något som Noah, Lukas, David och Elsa hade gemensamt var att de berättade om kursplanen i relation till planerandestadiet av lektioner. Endast David nämnde kursplanen och att han utgår ifrån den. Lukas berättade att han i planeringsstadiet utgår ifrån vad som ska bedömas.

Övriga två beskrev istället att det handlade om ett visst moment och vad målet för detta var, vilket kan läsas som att denne tar sin utgångspunkt i kursplanen.

Endast Elsa berättade att hon planerade för hela läsåret på en gång. Per gav ett exempel där han gjorde det för tolv veckor åt gången medan Lisa inte berättade för exakt hur lång tid hon planerade. Det gick dock att utläsa att planeringen var för relativt lång tid framåt.

Sammanfattningsvis är det tydligt att idrottslärarna strävar efter att planera lektionerna utifrån vilken elevgruppen är. Detta för att inkludera alla elever. Utöver de faktorer som tas upp i detta avsnitt strävar lärarna även efter att variera sina undervisningsstilar och sätt att undervisa på samt ge eleverna möjlighet att testa på flera olika aktiviteter. Kursplanen är såklart en viktig faktor som lärarna måste hålla sig i, och därmed det dyker upp flera gånger på berättelserna. Gun Imsen tar upp denna faktor också och nämner den som en pedagogiska ramen i sin ramfaktorteori (Öberg, 2016).

5.3.3 Ramar för lektionen

Noah börjar med att berätta om att han ser till att eleverna sköter sig i omklädningsrum och korridor innan han släpper in dem i idrottshallen. Vare sig material finns ute eller inte så ska det inte vara någon fri lek när eleverna kommer in i idrottshallen. Eleverna samlas därefter framför en whiteboardtavla där Noah sammanfattat vissa riktlinjer samt vad dagens lektion handlar om.

”Alltså... huvudrubriker och sedan skriver jag lite olika moment alltså... delar av... ja men först kör ni uppvärmningen, därefter kör ni konditionslek som syftar till det här. Och sedan därefter då håller vi på med det här. Och sedan så förklarar jag ofta... det beror lite på, ibland så har jag kort sammanfattat hela lektionen, men ibland så har jag bara tagit en del av det, och sedan när vi har blivit klara med den delen så suddar jag bort det. Och sen går vi vidare till nästa.” (Noah)

Utöver information om själva lektionsinnehållet eller något eleverna ska lära sig om, som t.ex. olika träningsformer, kan tavlan enligt Noah även användas som en samlingsplats på ett fördelaktigt sätt. Utöver detta berättar Noah även att han också under aktivitetens gång försöker se till att det blir så bra som möjligt.

Lukas berättar att lektionerna är 80 min långa vilket han anser vara ganska lång tid. För att eleverna ska orka hela lektionstiden brukar eleverna få leka en del för att sedan komma in på huvudmomentet. När det kommer till genomgången undviker Lukas att hålla den för lång för att eleverna då brukar tappa fokus. För att kunna få med teoretiska inslag drar han korta pauser under lektionens gång.

”Eehm, det jag börjar med är att liksom... ställa upp dom i led. Alla ta av sina strumporna. Vi går in tillsammans, dom sätter sig i liksom nära... cirkeln i mitten. Jag har sån här bärbar tavla, där jag har skrivit upp liksom mål och liksom strukturen för att alla ska veta det här kommer hända sen, det här sen, det här... Lektionsstruktur helt enkelt. Ehm sen... Brukar jag alltid ha ungefär två moment. Det beror på hur långa lektionerna är, vissa lektioner är 80 minuter... vilket är ganska länge. Så då brukar jag leka en del och sen tar jag liksom huvudmomentet sist om det ska bli typ... friidrott till exempel. Så då vi gör den här grejen som en ordentlig uppvärmning för dom orkar inte ha friidrott i 80 minuter, dom är helt slut efteråt i så fall. Så där får man också planera lite olika. Men sen försöker jag nog att... även om jag har genomgång i början så... försöker jag hålla den ganska kort för att dom ska liksom kunna sätta i gång snabbt och att dom ska inte liksom tappa fokus. Och sen stannar jag hellre av.. eller dra nån korta pauser och ba: just det tänk på det här också att jag lägger till teoretiska inslag under lektionens gång... ehm. Nä, det är väl... typ det som gäller.” (Lukas)

Per ger ett exempel på en lektion han hållit i närtid, vilket var olika bollekar. Då samlades först gruppen för att sedan ha en gemensam uppvärmning med läraren i centrum. Under huvudmomentet blir Pers roll att visa och instruera väldigt mycket.

”Så att det går också mycket tid av att visa för våra elever för att dom behöver se vad det är som händer. Och kunna då förstå vad det är dom ska göra liksom. Anpassar även mycket med materialet att mycket färger jobbar man med, man måste liksom ha olika färgkoder för det gäller inte att säga att ni som är här och ska använda den blå konan utan man måste liksom gå fram och visa en riktig blå kona för att då dom ska förstå vad det är dom ska göra och hur dom ska utföra uppgiften.” (Per)

Lisa berättar att ramen kring hennes lektioner är samling där målet med lektionen tydliggörs, uppvärmning, huvudaktivitet för att sedan avsluta med en återsamling. Hon har kortare

genomgångar under lektionens gång vilket beror till stor del på om det finns något som behöver förtydligas för eleverna. Lisa berättar vidare att de yngre eleverna brukar få ställa upp på ett led enligt klasslistan för att sedan gå in och sätta sig i en cirkel framför tavlan.

Elsas ramar kring lektionerna förklaras också med att eleverna samlas både i början och i slutet av lektionen och att hennes roll som lärare blir att visa och därefter gå runt och instruera eller bekräfta eleverna.

”Sedan så avslutar jag alltid lektionerna med en samling och någon slags sammanfattning, dels vad vi har gjort idag, vad har vi lärt oss idag och vad ska vi göra nästa gång. Så att dom vet vad dom ska... ja... förvänta sig helt enkelt.” (Elsa)

David's ram för lektioner ser väldigt likadant ut som Lukas har förutom han lägger in nedvarvning på slutet. En annan skillnad mellan dessa två lärare är att David sparar tiden för reflektionen till slutet, och avbryter inte aktiviteten så mycket under lektionens gång. För David det är viktigt att eleverna ska inte bara gå ut från lektionen direkt efter aktiviteten.

”Ja. Nämen det kan vara att jag... Börjar med att samla dom i en ring, eller dom får... sitta ner ehm och så börjar jag med att ta närvaro och går igenom dagens lektion, för att liksom... Och sen väljer jag vad heter det... Aa men står där och ser allihopa så att alla kan också se varandra i ögonen, det tycker jag är lite viktigt. Ehm.. Sen så brukar vi ha ett nån form av uppvärmning. Det brukar vara olika beroende vad det är, så att man kommer i gång lite med kroppen. Sen brukar det vara ett huvudmoment. Sen efter huvudmomentet så brukar jag också ha en nedvarvning, det kan vara i form av... Aa men... det kan vara stretch, det kan vara... eller att vi samlas också åter eller att alla plockar upp all material och sen har vi nån återsamling... där...ehm en sista gång går igenom vad var syftet med lektionen, hur gick det? Vad kan vi ändra på? Så vi får också lite tid för reflektion. Och det är lätt hänt att man bara säger aa ”tack för idag” nästa lektion och ”tack för idag” nästa lektion, utan... Lite så att man bara... Ja men bromsar... Ja.” (David)

Strukturen på Lisas lektioner är samma som Lukas och David har och vad är likadant med Lukas är att Lisa brukar också ha korta genomgångar under olika aktiviteter, för att kunna förtydliga vissa saker och ge feedback till sina elever.

”Men alltså alltid samling och sedan någon typ av uppvärmning och sedan huvudaktivitet som vi jobbar med och sen i slutet har vi samling. Sedan har man typ sådär små genomgångar om vi behöver förtydliga vad vi ska göra och sådär. Med dom äldre är det lite mer fritt, det är ... men vi börjar alltid med samling och vad är målet, varför ... om vi ... just nu har vi jobbat med danser ... hur långt har man kommit, hur ... till exempel idag sådana praktiska saker ... och sedan har de fått jobba med eget ... ja.” (Lisa)

Huvudsakligen ramen för lektioner i idrott hälsa för dessa lärare ser likadant ut. Det som skiljer sig är att vissa gillar dela lektionen till kortare moment, för att ge feedback till eleverna. Resultat visar att till exempel Elsa tycker gå runt under aktivitetens gång och ge mer personligt feedback och Lukas samt Lisa verkar ha oftast gemensam återsamling och gemensam feedback eller återkoppling till det vad dom har hölt på med. David i sin tur satsar på reflektioner på slutet av en lektion istället för att dela in lektionen till kortare delar.

Det som påverkar till ramen av en lektion är beroende på vad är det för moment samt vilken åldersgrupp man jobbar med, det känns som att med dom yngre elever det är viktigt att ha flyt på lektionen, så att dom blir inte uttråkade och att man fastnar inte på små saker. I Pers fall det blir mycket instruktioner hela tiden eftersom han jobbar på en särskola. Per måste se till att han är extra tydlig och därefter blir det mer pauser under hans lektioner.

5.4 Hur förhåller sig idrottslärare till undervisningsmetoder?

Det Noah vill uppnå är att kunna ge sig som lärare mer tid att hjälpa eleverna i deras lärandeprocess. Detta för att lärandet ska bli så bra som möjligt och att alla ska ta med sig någonting från lektionen. Noah berättar vidare att han ibland låter eleverna arbeta i par två och två, och andra gånger istället formerar större grupper där eleverna arbetar fyra individer tillsammans. Ibland formerar Noah paren så att en som kommit längre kunskapsmässigt arbetar tillsammans med en litet mindre kunnig elev, detta för att hjälpa denne framåt. Noah funderar dock en del på om vissa elever överhuvudtaget kan ge feedback till varandra, vilket han upplever vara en utmaning med att dela in eleverna i grupper. I vissa fall har han upplevt att elever provocerar varandra när de sätts ihop i sådana konstellationer.

I Lukas fall upplever han en skillnad när det kommer till användandet av undervisningsstilar i undervisningen, detta beroende på elevernas ålder. De yngre barnen vill han ha tydliga ramar med, annars berättar han vidare att det blir mest gap och skrik och att eleverna springer omkring. På grund av detta styr han nästan allting med de yngre eleverna. Ett exempel på när Lukas anammar en mer elevstyrd undervisning är när han serverar dem med olika stationer i hallen där eleverna sedan själva får testa på.

”Då blir det ju mer elevstyrd och liksom elevernas eget lärande. Jag kan vara där och hjälpa till och liksom lite mer utmana och liksom ge konkret feedback osv. Men det är dom själva som... väljer lite mer, utifrån det de är intresserade av.” (Lukas)

De lärarcentrerade undervisningsstilarna lyfter David som fördelaktiga utifrån att han då kan ändra på grupper och implementera pedagogiska regler, t.ex. som att minska planens storlek eller liknande. Där menar han vidare att lärarens inflytande är av väldigt stor vikt för att lektionen ska fungera. David vill dock få med eleverna i beslutsfattande när det kommer till t.ex. vad klassen ska hitta på osv. Han nämner också en tydlig skillnad mellan de två städer han varit verksam i.

”Ja verkligen... Det måste det finnas tycker jag i alla fall för att... Eller det måste inte... men exempelvis så beror på vilken skola du är i också. Typ skolorna i vad heter det... i Piteå där fungerade elevcentrerade undervisningsstilar väldigt bra eftersom att eleverna... ja men är lyhörda och lyssnar, och ehm... men ehm i Stockholm där fungerade inte det på samma sätt, där måste det finnas kontroll, har jag upplevt i alla fall... i de två skolorna jag har jobbat i två år.” (David)

Per är tydlig med att han arbetar mycket med undervisningsstilen direct teaching. Han berättar vidare att det är han som lärare som styr undervisningen. Detta upplever han bero på elevgrupperna han arbetar med och att eleverna exempelvis har svårt med att vara inför stora grupper. Även sammanhang, kontext och konsekvenser lyfter han som utmaningar för sina elever. Därför härmar eleverna ofta det han som lärare visar. Han berättar dock om ett exempel där en mer elevstyrd undervisning förekommit, det handlade då om elever i årskurs nio som själva fått planera en lektion. Per är dock fortfarande väldigt aktiv och hjälper sina elever framåt för att det ska fungera.

Lisa berättar att det oftast är hon som bestämmer och styr innehållet i lektionen, men hon är samtidigt medveten om undervisningsstilarna och varierar dem ibland. En metod Lisa gärna använder är en av de reproduktiva metoderna som kallas *instruction-driven decision making* (se figur 1) (Mosston & Ashworth, 2002).

“Ja men till exempel när vi jobbade med träning så fick dom, det var nog under första lektionen jag planerade ett pass ... ett konditionspass och sedan gjorde vi det och pratade lite om pulsen och så. Och sedan på nästa lektion så fick dom planera i grupper, ett konditionspass, och sedan genomföra det och utvärdera det.” (Lisa)

För Elsas del styrs mycket av huruvida det specifika lektionstillfället sker med tillgång till idrottshall eller inte. Detta på grund av att det inte finns tillgång till någon idrottshall på den skolan där hon är anställd. Hennes eftersträvan är dock att variera sättet hon lär ut på.

“För ibland i och med att vi inte har någon idrottshall här nu så har vi ju... mycket teoretiskt, då blir det att jag står framför tavlan och har en del liksom... undervisning. Men sedan så bollar jag tillbaka till eleverna... nu är det er tur... gör någonting av det här. Andra gånger har jag börjat i andra änden, att dom får olika liksom... papper med begrepp eller vad det nu kan vara för någonting och så får dom själva komma på vad det kan handla om för någonting och så antingen presentera för varandra eller för mig.” (Elsa)

Resultatet visar att det är de reproduktiva undervisningsmetoderna, utifrån Mosstons (2002) spektrum av undervisningsstilar, som dominerar hos dessa sex lärare. Men alla lärare berättar att dem strävar efter att inte bara hålla sig till en specifik metod. Även om lärarna mestadels utgår ifrån till lärarcentrerad undervisning försöker de alltså ändå variera sina metoder och överföra större del av ansvaret till eleverna i vissa situationer. Enligt lärarna är det de lärarstyrda undervisningsmetoderna som är mest lämpliga med yngre elevgrupper, samt i klasser där det finns elever som stör under lektionen. Lärarna anser att ju mer de styr lektionen, desto bättre kan konflikter och incidenter undvikas och då blir flytet bättre under lektionen. En koppling kan även utläsas mellan Gun Imsens (Öberg, 2016) organisationsrelaterade och elevrelaterade ramfaktorer och undervisningsmetoder som idrottslärarna bestämmer sig att använda.

6 Diskussion

Syftet med studien är att undersöka nyexaminerade lärares upplevelser av undervisning i ämnet idrott och hälsa. De frågeställningar som studien ämnar besvara är 1) Vilka faktorer upplever lärare påverkar deras didaktiska förmåga? 2) Hur undervisar läraren i idrott och hälsa? 3) Hur förhåller sig lärare i idrott och hälsa till undervisningsstilar?

Följande avsnitt är indelat i fyra delar. Dessa är resultatdiskussion, metoddiskussion, slutsats och förslag till fortsatt forskning. Resultatdiskussionen är indelat i tre underrubriker; dessa är *påverkansfaktorer, idrottslärare och undervisning* samt *undervisningsmetoder*. I det första avsnittet diskuteras dessa tre rubriker genom att koppla dem till tidigare forskning och teoretisk utgångspunkt. I den andra delen diskuteras metodvalet och i den tredje lyfts slutsatser som framkommit i och med föreliggande studie. I det avslutande avsnittet har några förslag på framtida forskning samlats, detta för att utveckla studien ytterligare.

6.1 Resultatdiskussion

6.1.1 Påverkansfaktorer

Yttre påverkansfaktorer

Någon som en majoritet av respondenterna lyfte som påverkansfaktorer av deras didaktiska förmåga var det som utifrån Imsens indelning går under kategorin administrativa ramar (Öberg, 2016). Här lyftes framförallt att lärarna ifråga inte riktigt förväntat sig den mängd administrativt arbete som det faktiskt inneburit. Per tog bland annat upp att han behövt sätta sig in i olika system vilket tagit en hel del tid. Tidsaspekten är något som lärarna upplever påverkas till stor del av de yttre påverkansfaktorerna. Elsa menade att tiden inte räcker till under lektionen samtidigt som Noah påpekade att elevgrupperna var allt för stora vilket i sin tur försvårade bedömningen av eleverna. Denna problematik lyftes redan 2011 i den kvalitetsgranskning av ämnet idrott och hälsa som Skolinspektionen då genomförde. Trots att över tio år passerat verkar dessvärre dessa problem finnas kvar, iallafall med de sex idrottslärare som deltagit i föreliggande studie som utgångspunkt (Skolinspektionen, 2011).

De resursrelaterade ramarna var den kategori som lärarna tog upp näst mest efter de administrativa ramarna. Med koppling till den var det främst platser och utrustning som påverkade lärarnas didaktiska förmåga. Med platser menas i detta fall idrottshallen vilket bland annat togs upp av Lukas, Lisa, Per och Elsa. Lukas påpekade att idrottshallen var liten till storleken vilket var en utmaning för honom, Lisa och Per delade vid vissa tillfällen idrottshallen med andra klasser. Detta kunde ibland vara klasser från andra skolor. Elsas problematik var att hennes skola inte hade en idrottshall, under praktiska lektioner var hon därför tvungen att ringa runt för att hitta någonstans att vara. Hon berättade utöver detta att hon och hennes kollega ständigt kämpade för att få fler undervisningstimmar. Detta stämmer överens med det Turner et al. (2017) lyfter om ämnet idrott och hälsa inte prioriteras i skolan. Detta resursrelaterade dilemma förs även till ytan av Killgren (2021) där idrottlärare i Sverige menar att bristen på idrottshallar är akut. Exempelvis fräschare utrustning men även tillgång till idrottshall i anslutning till skolan är aspekter som McCaughtry et al. (2006) menar hade höjt både elevernas och lärarnas motivation och på så vis även nivån överlag. Vår tolkning av lärarnas svar är utöver detta att det administrativa arbetet tar tid som hade kunnat läggas på lektionsplanering, vilket gör att lektioner på sätt och vis blir lidande.

Inre påverkansfaktorer

Utifrån Imsens indelning är det tydligt att den organisationsrelaterade ramen sticker ut (Öberg, 2016). I detta inkluderas sociala förhållanden vilket i respondenternas fall mest handlat om hur väl läraren känner sina elever. Det behöver dock inte bara handla om en specifik individ, lärarna påtalar också hur vissa individer fungerar tillsammans. I olika konstellationer och att grupparbeten kan bli lidande för att vissa elever inte kan arbeta tillsammans utan att stök eller tjafs då uppstår. Med koppling till den organisationsrelaterade ramen kan parallellen även dras till Jank & Meyers modell över påverkansfaktorer i undervisningsprocessen där *lärarens personlighet* spelar in när det kommer till att lära känna sina elever (Öberg, 2016). Vi anser även att faktorn *egen undervisningserfarenhet som lärare* bör nämnas i sammanhaget. Erfarenheten av att ha varit i vissa undervisningssituationer kan säkerligen underlätta när det kommer till att lära känna sina elever och öka sitt kunnande gällande hur bemötandet bör se ut för att i det långa loppet främja lärandet. Vi hade trott att detta skulle nämnas mer än det gjorde i intervjuerna, detta i relation till de inre påverkansfaktorerna. Men istället var skolkulturen, som Imsen nämner, det som lärarna menade påverkade dem allra mest.

6.1.2 Idrottslärare och undervisning

Avseende lärarrollen berättade majoriteten av respondenterna att de är ute efter att skapa en positiv inlärningsmiljö där alla elever har möjlighet att idrotta på sin nivå, känna sig trygga och vara delaktiga. Ytterligare en aspekt som bör lyftas i relation till lärarrollen var att lärarna som deltog i studien upplevde att det var viktigt att deras elever skulle känna att de hade möjlighet att lyckas med olika typer av aktiviteter, detta utifrån sin specifika nivå. För att uppnå detta arbetade lärarna med att exempelvis eftersträva en variation av idrottsaktiviteter samt olika undervisningsstilar. Enligt Skollagen (SFS 2010:800) ska utbildningen främja alla elevers utveckling och lärande och en livslång lust att lära (Skolverket, 2015).

Respondenternas svar visar att de strävar efter just detta, samtidigt tillkännager många av dem att detta är en jätteutmaning bland annat på grund av stora elevgrupper. En annan övergripande åsikt som var gemensam för respondenterna var att det medföljer en hel del svårigheter i läraryrket men att detta troligen kommer bli bättre med tiden.

Planering var en faktor som kopplades till frågeställningen om hur lärare undervisar i ämnet idrott och hälsa. Det som framgick i relation till denna frågeställningen var att respondenterna innehar lite olika stilar när det kommer till planering. Vissa planerade för en längre period framåt i tiden medan andra hade planeringar för kortade tidsintervall. Något som lärarna hade gemensamt var att de utgick ifrån liknande aspekter såsom syfte, mål, moment och åldersgrupp i sin planering. Det stämmer väl överens med de didaktiska frågorna (*vad, hur, varför*) vilket Claesson (2009) lyfter som ett didaktiskt hjälpmedel för lärare i planeringen av undervisningen.

Resultaten visade vidare att ramen för lektionerna var i princip likadan hos alla lärare som deltog i studien. Skillnaden som gick att utläsa var att vissa lärare bröt av genom att ta korta pauser under lektionernas gång. På så vis kunde lärarna ge eleverna kortfattad och gemensam feedback. Detta i jämförelse med vissa andra lärare som istället föredrog att ta sig runt i klassrummet under pågående aktivitet och på så vis ge mer personlig feedback. I kursplanen för ämnet idrott och hälsa tydliggörs att "eleverna ska också ges möjlighet att utveckla kunskaper om vad som påverkar den fysiska förmågan och hur man kan påverka sin hälsa genom hela livet" (Skolverket 2011). När det kom till detta arbetade respondenterna med reflektioner under lektionernas gång eller i slutet av lektionen. En av lärarna berättade dock att han helst hade velat arbeta mer med teoretiska inslag, men detta upplevdes utmanande på

grund av elevernas bristande kunskaper när det kommer till ämnet idrott och hälsa. Kunskapsnivån gjorde således att teoriinslagen blev haltande.

6.1.3 Undervisningsstilar

Enligt Karlefors och Larsson (2018) har kunskaperna kring undervisningsmetoder varit bristfälliga hos lärare under de senaste decennierna. Detta är något som styrks av Byra (2006) som menar att en variation är fördelaktig och att lärare därför bör ha en repertoar av olika undervisningsstilar som de kan implementera i undervisningen. Respondenterna i föreliggande studie hade koll på begreppet undervisningsstilar, detta så tillvida att de kände till att det fungerar som ett spektrum med lärarcentrerade i ena änden och elevcentrerade i den andra (Mosstons & Ashworth, 2002). Utöver detta kunde alla sex respondenter även formulera ett beskrivande svar när det kommer till hur deras relation till undervisningsstilar ter sig. Detta stämmer alltså inte överens med Karlefors och Larssons (2018) ståndpunkt om att lärare behöver förbättra sina kunskaper kring undervisningsstilar. Å andra sidan bestod föreliggande studie endast av sex respondenter vilket inte kan anses generaliserbart för en större population av idrottslärare, vilket var det Karlefors och Larsson (2018) syftade på. Samtidigt så bestod urvalsgruppen i föreliggande studie av nyexaminerade lärare och med tanke på att undervisningsstilar är något som tas upp i idrottslärarutbildningen så kanske det är rimligt att denna grupp har bättre koll på undervisningsstilar än den allmänna kunskapen hos hela populationen idrottslärare. Där ingår till exempel lärare som utbildade sig för längesen vilket kan ha inneburit att undervisningsstilar inte berördes på samma sätt som på senare år.

Åsikterna om undervisningsstilar bland lärarna i föreliggande studie liknade varandras till relativt stor del. Majoriteten av lärarna implementerade nämligen en lärarstyrd undervisning och en av respondenterna nämnde dessutom specifikt vilken av de lärarstyrda som han allt som oftast arbetade utifrån. Det handlade om Per som utifrån sin elevgrupp ansåg att direct teaching var mest fördelaktigt. Detta på grund av att han ansåg att hans elever behövde väldigt tydliga instruktioner och lärde sig bäst genom att se på läraren och det han visar för att sedan härma. Ett problem som framförallt Noah, Lukas, David framförde var att den elevstyrda undervisningen ofta ledde till att det blev för stökigt i klassrummet. Detta när eleverna arbetade i grupp i olika sorters konstellationer. Enligt Byra (2006) utelämnas då den sociala och kognitiva dimensionen som ska uppnås enligt läroplanen (Skolverket, 2011).

Studier har visat prov på att elevcentrerad undervisning är att föredra i jämförelse med lärarcentrerad undervisning (Li & Kam, 2011; Kirby, 2015). Dels till följd av ökad motivation men också att det gynnar lärandet. Större delen av idrottslärarna i föreliggande studie nämnde dock inte något om detta. Den enda som gjorde det var Elsa som tydligt menade att hon strävade efter att variera sina undervisningsstilar för att det är fördelaktigt för eleverna. Liknande tankegångar gick att utläsa hos Lisa och Per som däremot kanske inte var riktigt lika tydliga när de valde sina ord. De använde lärarcentrerad undervisning till övervägande del men var samtidigt tydliga med att de ibland planerade lektionerna utifrån någon av de elevcentrerade undervisningsstilarna. Kanske borde vi som intervjuare ställt någon följdfråga om varför de ville få in den elevcentrerade undervisningen. Möjligen var det för att öka variationen som Byra (2006) tydliggör, detta med anledning av att elever lär sig på olika sätt.

6.2 Metoddiskussion

I föreliggande studie bestämdes att en kvalitativ metod i form av halvstrukturerade intervjuer var mest lämpligt utifrån de valda frågeställningarna. Något som anses positivt var att intervjuerna gjordes på distans samtidigt som vi kunde se respondenten via *Zoom*-applikationen. Detta gjorde att det blev som en vanlig diskussion i realtid, utan att vi behövde träffa deltagarna och på vis sparades en hel del tid.

Metoden som användes i intervjuerna var halvstrukturerade intervjuer. Detta valdes för att frågeställningarna var ganska breda och öppna svar eftersträvades. Intervjuguiden indelades i olika teman som handlade om didaktik, lärarnas beskrivning av sig själva och undervisningsmetoder och tanken var att inte ha för strukturerade eller fasta frågor, dels för att inte leda deltagarna åt ett visst håll eller en viss svarsriktning men också att kunna få deltagarna tänka själv och svara så ärligt som möjligt. Pilotintervjun användes för att kunna säkerställa kvaliteten på intervjuguiden. Under en av intervjuerna upplevdes tekniskt strul hos en av intervjuerna vilket resulterade i att han förlorade kopplingen till övriga i *Zoom*-rummet. Dock kunde intervjuerna fortskrida med den enda komplikationen att intervjupersonen byttes under intervjun. Detta kan ha påverkat respondenten och den kemi som byggts upp. Vi ansåg dock att det var lämpligt eftersom respondenten inte hade hur mycket tid som helst på sig och det tekniska strulet hade kunnat uppkomma igen. Utöver detta var uppfattningen såhär i

efterhand att vi kunnat ställa litet fler följdfrågor då dessa ofta fick respondenterna att tänka till ytterligare.

Med tanke på att det var sex intervjuer som gjordes kanske inte studien är så stark, och man kan egentligen inte dra så mycket slutsatser om resultatet eller hur verkligheten ser ut. Det ger dock en slags överblick på de olika faktorerna som just dessa idrottslärare anser ha påverkan på deras undervisning.

6.3 Slutsats

Det som går att utläsa är att lärarna i föreliggande studie upplever att det är de yttre ramfaktorerna som till större del påverkar deras undervisning i jämförelse med de inre ramfaktorerna. Det som lärarna anser vara de största svårigheterna och som dyker upp mest i respondenternas svar är administrativa och resursrelaterade ramar. Det vill säga undervisningstid, stora elevgrupper och brist på material eller utrymme. Elevrelaterade ramar är också en faktor som dyker upp i svaren. De inre faktorer som syns i respondenternas svar är organisationsrelaterade, dessa handlar om relationen till eleverna vilket kan vara en utmaning för nyexaminerade lärare. En annan aspekt som kanske inte har direkt påverkan på undervisningen, men som dyker upp i alla respondenternas svar är att dem verkar ha lite väl höga förväntningar på sig själva. Speciellt i början av sin yrkesprofession. Detta kan i sin tur leda till en negativt självbild eller att läraren hamnar i en negativ spiral.

När det kommer till lärarrollen hos idrottslärarna är inkludering och bredd av aktiviteter de saker som dem strävar efter mest. Planerandet av ett visst moment eller lektion beror till stor del på åldersgruppen och gruppdynamiken i klassen överlag. Vissa har mer strikta planeringar medan andra vill hålla det mer fritt och inte fastna för mycket på en viss förutbestämd ram. Ramen för lektioner är i huvudsak samma för alla lärare som deltagit i studien. Det ser ut på följande sätt: samling och instruktioner, uppvärmning/lek, huvudmoment, avslutning/nedvarvning.

Den mest dominanta undervisningsstilen för lärarna är lärarcentrerad eller lärarstyrd undervisningsstil. Respondenterna anser att särskilt med yngre barn så behöver dem som lärare styra lektionen om det ska fungera. Lärarna anser att dem med lärarcentrerad undervisning kan undvika konflikter samt incidenter och det då blir ett bättre flyt i

lektionerna. När respondenterna fick en fråga om deras idealektion visade det sig att många gärna skulle ha lektionerna mer elevcentrerade, men dem upplever att i många fall går det inte. Stökiga elever, dålig gruppdynamik och brist på social förmåga gör att lärarna i många fall inte vill ge eleverna för mycket ansvar.

6.4 Framtida forskning

Föreliggande studie undersöker nyexaminerade lärares upplevelser av undervisning i ämnet idrott och hälsa och mer specifikt vilka faktorer som de upplever påverkar deras undervisning. I relation till detta har vi även undersökt hur lärare i idrott och hälsa förhåller sig till undervisningsmetoder vilket idrottslärare i dagsläget kommer i kontakt med i sin utbildning. Det är även ett område där det enligt forskare finns förbättringspotential. Dock var det här en mindre studie, och det skulle vara intressant att göra en likadan studie med flera intervjuer och få in mer åsikter från olika idrottslärare inom olika kategorier. Ett förslag till fortsatt forskning är att göra en enkätsstudie om samma ämne, för att kunna få bättre överblick av hur en större urvalsgrupp tänker kring dessa frågeställningar. En av idrottslärarna nämnde under intervjun att det var stor skillnader när det kom till utmaningar med koppling till undervisningen i Stockholm och en annan stad där han hade jobbat. Detta väckte en tanke att det vore intressant att göra en likadan studie som föreliggande men istället jämföra storstäder med mindre städer i Sverige. Ett annat alternativ som vore intressant är att göra en jämförelse mellan kommunala skolor och friskolor, eller nyexaminerade lärare kontra mer erfarna lärare. Vår förhoppning är att denna studie kan inspirera andra att undersöka samma tema vidare och på så vis få lärarnas röst hörd om saker som dem kämpar med dagligen i sin vardag ute på fältet.

Käll- och litteraturförteckning

Annerstedt, C. (2007). Att (lära sig) vara lärare i idrott och hälsa. Göteborg: Multicare.

Braun, V. & Clarke, V. (2022[2022]). *Thematic analysis: a practical guide*. London: SAGE Publications.

Byra, M. (2006). Teaching styles and inclusive pedagogies. In D. Kirk, D. MacDonald, & M. O'Sullivan (Eds.), *The handbook of physical education* (pp. 449-466). London: Sage Publications. <http://dx.doi.org/10.4135/9781848608009.n25>

Claesson, S. (2011). *Lärares hållning klassiska undervisningsidéer och observationer av undervisning*. Johanneshov: TPB.

Cothran, D. J., Kulinna, P. H., Banville, D., Euichang Cho, Amade-Escot, C., MacPphail, A., Macdonald, D., Richard, J.-F., Sarmiento, P., & Kirk, D. (2005). A Cross-Cultural Investigation of the Use of Teaching Styles. *Research Quarterly for Exercise & Sport*, 76(2), 193–201. <https://doi-org.proxy01.gih.se:2047/10.1080/02701367.2005.10599280>

Hassmén, N. & Hassmén, P. (2008). *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder*. (1. uppl.) Stockholm: SISU idrottsböcker.

Håkanson, R. (2015). Vad betyder OK+?: en studie om lärares dokumentationsarbete i ämnet idrott och hälsa. Lic.-avh. Stockholm: Gymnastik- och idrottshögskolan.

Karlefors, I., & Larsson, H. 1967. (2018). Searching for the 'How': Teaching methods in Swedish physical education. *Idrott Och Hälsa – Ett Ämne För Lärande? (KUL-Projektet) Scandinavian Sport Studies Forum*, 25–44. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:gih:diva-5226>

Killgren, S. (2021). Idrottslärarna ryter ifrån: "Vi kräver förändring". *Skolvärlden*, 22 februari.

Kirby, S., Byra, M., Readdy, T., & Wallhead, T. (2015). Effects of Spectrum Teaching Styles on College Students' Psychological Needs Satisfaction and Self-Determined Motivation. *European Physical Education Review*, 21(4), 521–540. <http://dx.doi.org.proxy01.gih.se:2048/10.1177/1356336X15585010>

- Larsson, H. (2016). *Idrott och hälsa: i går, i dag, i morgon*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Li, C., & Kam, W. K. (2011). Mosston's Reciprocal Style of Teaching: A Pilot Study in Hong Kong. *New Horizons in Education*, 59(2), 27–37.
- Lundgren, U.P., Säljö, R. & Liberg, C. (red.) (2014). *Lärande, skola, bildning: [grundbok för lärare]*. (tredje [reviderade och uppdaterade] utgåvan). Stockholm: Natur & kultur.
- McCaughtry, N., Martin, J., Kulinna, P.H. & Cothran, D. (2006). What makes teacher professional development work? The influence of instructional resources on change in physical education. *Journal of In-Service Education*, 32 (2).
<https://doi.org/10.1080/13674580600650997>
- Metzler, M.W. (2011). *Instructional models for physical education*. (3rd ed.) Scottsdale, Ariz.: Holcomb Hathaway, Publishers.
- Mosston, M. & Ashworth, S. (2002). *Teaching physical education*. (5. ed.) San Francisco, CA: B. Cummings.
- Ross, D.M., & Pascale, A.M. (2020). An Exploration of Mosston's Spectrum of Teaching Styles in Athletic Training Education. DOI: [10.25035/jmahs.06.02.05](https://doi.org/10.25035/jmahs.06.02.05)
- Sejer, I. (2014). Betygsättningsprocess i ämnet idrott och hälsa. En studie om betygsättningsdilemman på högstadiet. *Lic. Örebro: Örebro universitet*.
- Skolinspektionen. (2011-02-09). Litteraturoversikt inför kvalitetsgranskning av idrott och hälsa i grundskolan.
<http://www.skolinspektionen.se/Documents/Kvalitetsgranskning/idrottgr/kvalgr-idrottgr-littoversikt.pdf> [2015-10-08]
- Skolverket (2014). Bedömningsstöd i ämnet idrott och hälsa – gymnasieskolan. Stockholm: Skolverket. Hämtad från
<https://bp.skolverket.se/delegate/download/test/informationmaterial?testGuid=DB00615FF7054F8A90A4182DECF911BC>
- Skolverket (2011). Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. Stockholm: Skolverket.

Svedner, P.O. & Säfström, C. (red.) (2000). *Didaktik: perspektiv och problem*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Öberg, J. (2016). Samhällskunskapens dimensioner. Tio lärare ramar in sitt ämne. *Jönköping University. Research Reports No. 7*.

Bilaga 1

Litteratursökning

Syfte och frågeställningar:

Studien undersöker nyexaminerade lärares upplevelser av undervisning i idrott och hälsa.

Frågeställningar:

- Hur undervisar läraren i idrott och hälsa?
- Vilka faktorer upplever lärare påverkar deras didaktiska förmåga?
- Hur förhåller sig lärare i idrott och hälsa till undervisningsmetoder/undervisningsstilar?

Vilka sökord har du använt?

Ämnesord och synonymer svenska	Ämnesord och synonymer engelska
Didaktik, ramfaktorer, idrott och hälsa	Frame, factors, barriers, teachers, time, teaching, styles, methods, education, teaching, didactics, pedagogy

Var och hur har du sökt?

Databaser och andra källor	Sökkombination
Google Scholar Ebsco	Teaching styles and physical education Mosstons teaching styles Teaching styles/methods/strategies Frame factors PE teachers Barriers for PE teachers Pedagogy and physical education

Kommentarer

Ebsco passade oss bra och gav oss ett brett utbud av artiklar att utgå ifrån. Även Google Scholar var till hjälp när det kommer till litteratursökningen.

Bilaga 2

Missivbrev

Hej,

Vi som genomför denna studie heter Otto Simola och Andreas Pettersson, vi är båda studenter på ämneslärarprogrammet vid Gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm. Som en del i sluttampen av vår utbildning skriver vi ett självständigt arbete på avancerad nivå där vi valt att genomföra en kvalitativ studie om idrottslärares upplevelser av undervisning i idrott och hälsa. Det finns många som tycker något om ämnet idrott och hälsa, men lärarna själva kommer sällan till tals. I föreliggande studie vill vi därför lyfta lärarnas åsikter samt ta reda på vad lärare tänker om undervisning, didaktik och olika undervisningsmetoder mm. Syftet med studien är således att undersöka nyexaminerade idrottslärares upplevelser av undervisning i idrott och hälsa.

Frågeställningar:

- Vilka faktorer upplever lärare påverkar deras didaktiska förmåga?
- Hur undervisar läraren i idrott och hälsa?
- Hur förhåller sig lärare i idrott och hälsa till undervisningsstilar?

Denna studien genomförs via kvalitativa semi-strukturerade intervjuer. Varje intervju tar ca 30-40 minuter och spelas in. Vi kommer radera alla inspelningar efter studien är klar och godkänd. All data som hanteras konfidentiellt och för personuppgiftsbehandling kommer vi utgå ifrån GDPR (dataskyddsförordningen). Alla deltagare i studien kommer vara anonyma, och vi kommer inte nämna att i vilken skola dom jobbar på. Individer som deltar kommer inte kunna identifieras pga vad skrivs i studien. Deltagaren kan avbryta sitt deltagande när som helst under intervjuens gång om man känner så. Den enda personen som kommer se transkriberingar och möjligtvis höra inspelningar är våran handledare Jesper Karlsson.

Vid eventuella frågor och funderingar kan ni kontakta oss för mer information!

Namn: Otto Simola

Andreas Pettersson

Mejl: otto.simola@student.gih.se

andreas.pettersson@student.gih.se

Telefonnum.: +358405519647

+46762944296

Ja   Nej

Namn:

Namnförtydligande och datum:

Bilaga 3

Intervjuguide

Rapportbyggande/bakgrundsinformation

- Skulle du kunna berätta lite om dig själv (ålder, fritidsintressen etc.)
- Är du utbildad? Vart har du utbildat dig?
- Hur kommer det sig att du blev just lärare?
- Hur länge har du varit lärare?

Didaktik (innehåll, sekvensering, organisering, undervisningsmetod)

- Hur är det att arbeta som lärare i idrott och hälsa? Var det som du hade förväntat dig?
- Vad tycker du om skolämnet idrott och hälsa?
- Enligt dig.. Vad skulle du säga att ämnet idrott och hälsa går ut på?
- Skulle du kunna berätta hur du är som lärare? Vad för slags lärare vill/strävar du efter att vara?
- Skulle du kunna berätta för oss hur du planerar en lektion? Vad tänker du på?

(potentiell motfråga från den som blir intervjuad: vadå för lektion?)

- Finns det något som påverkar din planering? Är det något särskilt du utgår ifrån när du planerar? Ge exempel.
- Nu har du beskrivit hur du planerar en lektion. Kan du ta med oss ut på golvet. Hur ser en lektion ut? Vad är det som händer?
- Skulle du kunna komma på och ge exempel på en ideallektion du hållit under din tid som idrottlärare (detta när det kommer till elevernas lärande?).
- Vilka utmaningar upplever du i en lektion som kan påverka lärande?
- Om vi vänder på det. Vad skulle du istället säga att din planering ger för möjligheter till lärande?

- Skolverket lyfter inkludering och att elever lär sig på olika sätt. Hur jobbar du för att få med alla elever i lärandet?

- Hur tänker du kring undervisningsmetoder/undervisningsstilar (t.ex. lärarcentrerat kontra elevcentrerat undervisningsupplägg)?

- Om du fick backa bandet till när du själv var nyexaminerad och precis skulle ut i arbetslivet, vilka tips hade du delgett/delgivit dig själv om det hade varit möjligt?

Avslutning

- Dags att börja avrunda... Är det något du skulle vilja tillägga eller korrigera?
- Tacka respondenten för deltagandet!